

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Fakulta ekonomická
Katedra účetnictví a financí

Bakalářská práce

Účetní podvody, účetní chyby – účetní, daňové a právní aspekty v legislativních podmínkách ČR

Vypracovala: Andrea Kupská
Vedoucí práce: Ing. Zita Drábková, Ph.D.

České Budějovice 2015

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Fakulta ekonomická
Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Andrea KUPSKÁ**
Osobní číslo: **E12138**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**
Název tématu: **Účetní podvody, účetní chyby - účetní, daňové a právní aspekty v legislativních podmínkách ČR**
Zadávací katedra: **Katedra účetnictví a financí**

Zásady pro vypracování:

Cíl práce:

Analýza hlavních oblastí účetních podvodů a účetních chyb v legislativních podmínkách České republiky. Vyhodnocení účetních, daňových a právních aspektů.

Osnova:

1. Úvod.
2. Literární rešerše.
3. Metodika.
4. Teoretická část:
 - a) vymezení účetních podvodů,
 - b) vymezení účetních chyb.
5. Praktická část:
 - a) účetní podvody a jejich rizika,
 - b) účetní chyby - poznatky a zkušenosti.
6. Diskuze.
7. Závěr.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy: 40-50 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná
Seznam odborné literatury:

- Dušek, J. (2011). *Jak se vyhnout chybám v účetnictví*. Praha: Grada.
Jones, M., J., (2011). *Creative accounting, fraud and international accounting scandals*. Chichester: John Wiley & Sons.
Kovanicová, D. (2012). *Abeceďa účetních znalostí pro každého*. Praha: Bova Polygon.
Molín, J. (2011). *Protiprávní jednání z pohledu profesní odpovědnosti auditorů, daňových poradců a účetních*. Praha: Wolters Kluwer.
Pilařová, I. (2008). *Účetní a daňové problémy právnických osob v praxi*. Praha: Grada Publishing.
Schiffer, V. (2010). *Správně vedené účetnictví - metodika pro účetní, odpovědi na nejčastější otázky, účetní chyby a jejich řešení*. Praha: Wolters Kluwer ČR.

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Zita DRÁBKOVÁ, Ph.D.
Katedra účetnictví a financí

Datum zadání bakalářské práce: 3. března 2014
Termín odevzdání bakalářské práce: 15. dubna 2015

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (1)
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Milan Jílek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 3. března 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě/v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Ekonomickou fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací These.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 15. dubna 2015

Andrea Kupská

Poděkování

Na tomto místě bych velice ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce paní Ing. Zitě Drábkové, Ph.D. za její cenné rady a připomínky, které mi poskytla při psaní této závěrečné práce.

Obsah

1. Úvod	3
2. Literární rešerše	4
2.1 Právni úprava	4
2.2 Účetní zásady	6
3. Účetní podvody	8
3.1. Podvod.....	8
3.2. Druhy účetních podvodů	9
3.2.1. Zpronevěra majetku – podvody s hotovostí.....	10
3.2.2. Zpronevěra majetku – podvody bez přímého vstupu hotovosti.....	11
3.2.3. Manipulace s účetními výkazy	13
3.2.4. Korupční jednání.....	13
3.2.5. Daňové podvody	14
3.3. Následky podvodu.....	14
3.4. Opatření proti podvodům	15
3.5. Rizika podvodů	15
4. Kreativní účetnictví	17
4.1. Techniky kreativního účetnictví.....	17
4.1.1. Window dressing	18
4.1.2. Mimobilanční financování.....	18
5. Účetní chyby.....	19
5.1. Co jsou chyby, druhy chyb.....	19
5.2. Vznik chyb	20
5.3. Opravy.....	24
6. Vnitřní kontrolní systém.....	27
7. Sankce za nesprávné vedení účetnictví	29
7.1. Sankce dle zákona o účetnictví	29
7.2. Sankce dle trestního zákoníku.....	30
8. Metodika.....	31
9. Praktická část.....	32
9.1. Analýza účetních podvodů	32
9.1.1. Kdo páchá podvody	33
9.1.2. Nejčastější podvody	34
9.1.3. Rizika podvodů.....	34

9.1.4.	Odhalení podvodů.....	35
9.1.5.	Důsledky podvodů	36
9.1.6.	Prevence.....	37
9.2.	Kriminalita v České republice.....	39
9.3.	Případy v České republice.....	41
9.4.	Účetní chyby	43
9.4.1.	Nejčastější chyby	44
9.4.2.	Odstranění chyb	54
9.4.3.	Prevence a následky.....	55
9.5.	Analýza účetních chyb	56
10.	Diskuse	58
11.	Závěr.....	60
12.	Summary.....	62
13.	Seznam použitých zdrojů	63
	Seznam obrázků, grafů a tabulek.....	67

1. Úvod

Bakalářská práce se zabývá problematikou účetních chyb a účetních podvodů. Tyto pojmy spolu úzce souvisí a jsou často zaměňovány. Účetnictví je druh práce, díky kterému můžeme vidět, co jsme zvládli, popřípadě nezvládli. Každý se nejspíš obává, že udělá někde chybu. A to především díky tomu, že některé chyby mohou být brány jako podvod. Takové chyby vedoucí k podvodu jsou ovšem úmyslné. Jak je ale odlišit? Existuje účetnictví bez podvodu nebo bez chyb?

Účetní výkazy slouží jako určitý informační zdroj, který má podávat věrný a poctivý obraz skutečnosti. Data vyplývající právě z účetnictví ovlivňují do určité míry také rozhodování několika subjektů, jako jsou např. investoři, akcionáři, zaměstnanci nebo dokonce stát.

Důkazem toho, že chyby v účetnictví vznikají ve velkých i malých podnicích, nám udává případ z roku 2012. Nejvyšší kontrolní úřad zjistil výraznou chybu, týkající se průkaznosti účetnictví u Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy za rok 2011. Pouhé nesprávnosti v údajích účetní závěrky byly vyčísleny na 117,2 miliony korun. Celkové nejasnosti v konečné fázi přesahovaly neuvěřitelných 26 mld. Kč, což přesáhlo i stanovenou hladinu významnosti. (Nevyšší kontrolní úřad, 2012)

Také nesprávnosti v účetní závěrce mohou být chybou, ale i úmyslným jednáním. I když má auditor podezření na vznik podvodu, není snadné tuto skutečnost dokázat. Mimo jiné auditor nemusí odhalit každý podvod. Podvod v podniku spáchá většinou zaměstnanec, který zná velmi dobře společnost, kontrolní procesy atd. Z tohoto důvodu bych chtěla touto prací upozornit, jaké jsou možné chyby a podvody.

V současnosti se najde jen velmi málo podniků, které nečelí riziku, že se jejich zaměstnanci nebo dokonce dodavatelé nepokusí spáchat podvod. Takové podvody mohou vést ke ztrátě důvěry mezi firmou a zaměstnancem, nebo dokonce k bankrotu společnosti.

Cílem práce je analyzovat druhy účetních chyb a možnosti účetních podvodů v České republice a vyhodnotit jejich dopad. V práci jsou uvedeny možnosti prevence, případně způsoby odhalování podvodných případů.

2. Literární rešerše

Bakalářská práce se skládá z teoretické a praktické části. Teoretická část je zaměřena na vymezení účetních podvodů a účetních chyb. Tyto informace jsem čerpala z odborné literatury, z článků uveřejněných v časopisech a z internetových stránek.

V teoretické části nejdříve vymezím, co jsou to účetní podvody a jaké druhy těchto podvodů se nejčastěji objevují na území České republiky. Rozvedu zde informace o účetních chybách, jak vznikají, a jaké existují druhy těchto chyb. Uvedu nejběžnější účetní chyby v účetnictví a uzávěrkových operacích podle auditorů.

2.1 Právní úprava

Všechny účetní jednotky jsou povinny se řídit českým právním řádem, zákony a vyhláškami týkajícími se účetnictví. Mezi základní právní předpisy pro účetnictví podnikatelů patří:

1. Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví ve znění pozdějších předpisů
2. Vyhláška č. 500/2002 Sb.
3. ČÚS pro podnikatele

Další právní předpisy, které ovlivňují účetnictví, jsou Zákon o obchodních korporacích, zákon o daních z příjmů a další. Bez těchto právních předpisů není vlastní účtování možné. Tyto předpisy vytvářejí právní pravidla chování účetních jednotek pro zákonem stanovený rozsah a způsob vedení účetnictví, a také jeho průkaznost.

Ze stanovených zákonů vyplývá, že každá účetní jednotka je povinna vést účetnictví správně, úplně, průkazně, srozumitelně, přehledně a způsobem zaručujícím trvalost účetních záznamů. Podniky si také z těchto zákonů sestavují vlastní vnitropodnikové směrnice, které pak vedou ke zlepšení či zjednodušení auditu nebo daňové kontroly. (Schiffer, 2010)

Účetnictví je vedeno správně, jestliže účetní jednotka vede účetnictví tak, že to neodporuje Zákonu o účetnictví a ostatním právním předpisům a neobchází jejich účel.

Účetnictví je průkazné, jestliže účetní jednotka zaúčtovala v účetním období v účetních knihách všechny účetní případy, které v něm měly být zaúčtovány, nejpozději do konce daného období za jemu bezprostředně předcházející účetní období sestavila účetní závěrku, vyhotovila výroční zprávu, zveřejnila informace a má o daných skutečnostech potřebné účetní záznamy.

Účetnictví je srozumitelné, jestliže je možné jednotlivě i v souvislosti spolehlivě a jednoznačně určit:

- a) Obsah účetních případů alespoň použitím účetních metod, kam spadá například směrná účtová osnova, uspořádání a označování položek účetní závěrky a konsolidované účetní závěrky, účetní metody, podmínky předávání a přebírání účetních záznamů aj.
- b) Obsah účetních záznamů s použitím nástrojů, jako jsou různé technické prostředky, nosiče informací a programové vybavení. Účetními záznamy se rozumí účetní doklady, účetní zápisy, účetní knihy, odpisový plán, účtový rozvrh aj.
- c) Vazbu mezi účetním záznamem vzniklým seskupením a dílčími účetními záznamy.

Účetnictví je vedeno způsobem zaručujícím trvalost účetních záznamů, pokud je účetní jednotka schopna splnit povinnosti spojené s jejich úschovou a zpracováním po celou dobu, jak je stanoveno v Zákoně o účetnictví. (Zákon o účetnictví, 2014)

Vnitropodnikové směrnice

Dobře vytvořené vnitropodnikové směrnice umožňují rychlou a praktickou orientaci v účetnictví podniku. Na základě těchto směrnic lze snadno prokázat, že je účetnictví i účetní závěrka v souladu s platnými právními předpisy a věrně zobrazuje skutečnost. Je pravda, že většina chyb v účetnictví vzniká díky nekvalitnímu sestavení vnitropodnikových směrnic.

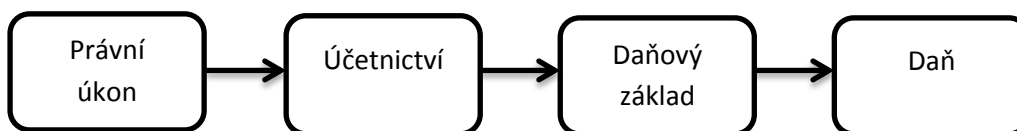
Nejvhodnější je proto opatřit vnitropodnikovými směrnicemi tyto oblasti:

- Zásoby
- Dlouhodobý majetek
- Časové rozlišení nákladů a výnosů
- Tvorby a rozpouštění rezerv
- Přepočet majetku a závazků v cizích měnách na měnu českou
- Účtový rozvrh
- Inventarizace
- Stravné

- Oběh účetních dokladů
- Pravidla pro podpisové záznamy

(Hula, 2009)

Obrázek 1 - Vazba mezi právními úkony, účetnictvím a daněmi

Zdroj: vlastní zpracování

Přechozí obrázek znázorňuje vazbu mezi právními úkony, účetnictvím a daněmi. Během podnikání vznikají určité právní úkony, o kterých je nutno účtovat. Z účetnictví se stanovuje základ daně, a to tak, že se hospodářský výsledek upravuje způsobem stanoveným zákonem o daních z příjmů. Z daňového základu se vypočítá daň.

2.2 Účetní zásady

Každá účetní jednotka je při vedení účetnictví povinna dodržovat určité zásady a postupy. Většina zásad je představována pravidly dané firmy, avšak některé zásady se opírají o zákon o účetnictví.

- **Zásada nepřetržitosti trvání účetní jednotky**
Tato zásada je spojena především s oceňování, kdy se majetek odepisuje několik let. Je založena na předpokladu, že účetní jednotka bude nadále pokračovat ve své činnosti a nedojde k jejímu zrušení.
- **Nezávislost účetních období (akruální princip)**
Akruální princip vyžaduje účtování účetních případů do období, se kterým věcně a časově souvisí. Jedná se zde hlavně o časové rozlišení nákladů a výnosů.
- **Vymezení okamžiku realizace**
Jedná se o určení správného okamžiku, kdy dojde k zaúčtování, bez ohledu na to, kdy došlo k pohybu peněžních prostředků.
- **Zásada účetní jednotky**
Tato zásada určuje účetní jednotku, kterou vymezuje jako ekonomický celek, který vede účetnictví.

- **Zákaz kompenzace**
Účetní jednotka si musí dát pozor na to, že nesmí být vzájemně zaúčtovány náklady a výnosy, aktiva a pasiva, závazky a pohledávky.
- **Stálost metod**
Předpokládá se, že účetní jednotka nebude měnit svoje metody v průběhu účetního období, ani mezi jednotlivými obdobími. Vyžaduje se stálost způsobu oceňování majetku, účetních postupů, uspořádání a zpracování položek rozvahy, výkazu zisku a ztráty a jejich obsahového vymezení, aj.
- **Zásada periodicity**
Účetní jednotka musí pravidelně zjišťovat finanční situaci a výsledek hospodaření. Výsledek hospodaření se počítá vždy za stejnou dobu.
- **Zásada oceňování v historických cenách**
Zásada stanovuje, že bude majetek oceňován v cenách za období, ve kterém byl pořízen.
- **Zásada věrného a poctivého zobrazení**
Úkolem je zaznamenat stav a pohyb majetku, jeho přírůstek a úbytek a vykazovat hospodářský výsledek.
- **Přednost obsahu před formou**
Forma účetních informací je velmi důležitá, ale za důležitější se považuje obsah. Každou účetní jednotku víc zajímá, co nám účetní záznam sděluje.
- **Zásada opatrnosti**
Účetní jednotka musí počítat s tím, že se objeví nějaká rizika, možné ztráty. Nesmí dojít k nadhodnocení aktiv, nebo k podhodnocení pasiv. Realizuje se tvorbou rezerv a opravných položek.

(Ryneš, 2014)

3. Účetní podvody

Účetní podvody jsou velmi rozšířeným pojmem. Málou která firma nemá s tímto problémem zkušenosti. Jejich odhalování je úspěšnější spíše v Americe, než v Evropě. Poslední dobou se ovšem i Evropa snaží bojovat proti těmto podvodům, a to založením určitých úřadů. Mezi tyto úřady například patří:

- a) Evropský úřad pro boj proti podvodům = OLAF
- b) Mezinárodní federace účetních a auditorů
- c) Pracovní skupina proti praní špinavých peněz

Tyto úřady řeší a vyšetřují podvody v Evropě. V České republice se o podvody především stará:

- a) Komora auditorů
- b) Různé auditorské a účetní společnosti
- c) Asociace certifikovaných vyšetřovatelů podvodů pro Českou republiku

3.1. Podvod

Podvod můžeme definovat různými způsoby:

Je to obecný čin spáchaný vědomě a nepoctivě, s cílem získat výhodu, která způsobí škodu jiné straně. (Müllerová, 2013)

Úmyslný čin spáchaný jednou, nebo více osobami z řad vedení, zaměstnanců, osob pověřených řízením nebo třetích stran, a který má formu klamu za účelem získání neoprávněné nebo protiprávní výhody. (Komora auditorů, 2005)

Podvod jako trestný čin je upraven v §209 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku: Kdo někoho uvede v omyl nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a tím sebe nebo někoho jiného obohatí, přitom jinému způsobí škodu.

Nejčastějším důvodem podvodu je chamtivost, ale může to být také dáno požadavky vedení na dosažení vyššího zisku, případně nespravedlnosti či nedostatečné ohodnocení a spoustu dalších důvodů. (Müllerová, 2013)

Průzkumy v ČR určily čtyři základní znaky společné pro podvodné jednání:

- Pachatel považuje svůj čin za neodhalitelný
 - Dochází ke zneužití svěřené pravomoci
 - Motivem je snaha o přímé či nepřímé obohacení pachatele na úkor společnosti
 - Působí určitou škodu na aktivech, zdrojích či tržbách společnosti
- (Volkánová, 2014)

Se spácháním podvodu souvisí tři základní faktory:

- Příležitost
- Pohnutka, či tlak vedoucí k podvodnému jednání
- Schopnosti si toto jednání zdůvodnit

3.2. Druhy účetních podvodů

Podvodů máme neskutečné množství. Každý podvod je spáchán jiným způsobem.

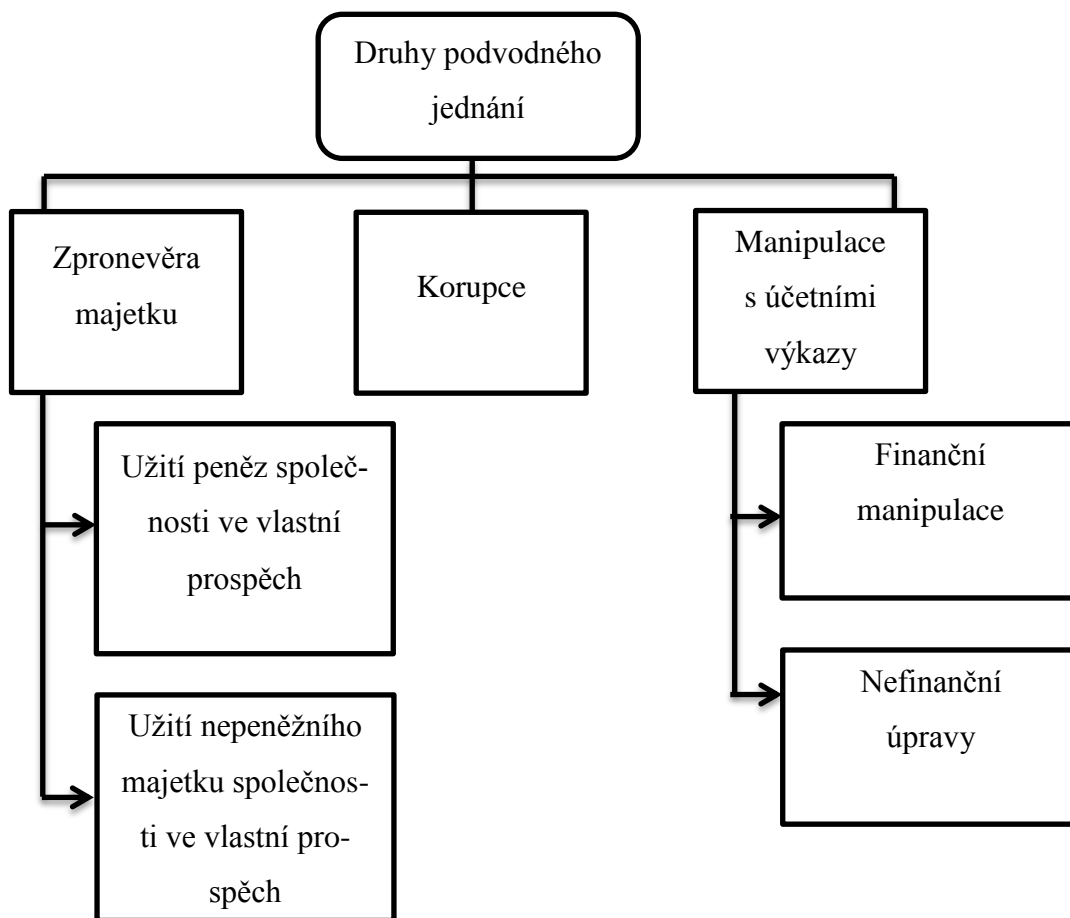
Nejdříve je důležité si podvody rozčlenit na externí a interní. Externím podvodem se rozumí nekalá činnost, která je konaná za účelem obohacení se na úkor dané společnosti, a zároveň je spáchána externím subjektem. S takovým podvodem se můžeme setkat při podpisu smlouvy s dodavatelem společnosti, který získá zálohu na zakoupené zboží. Tato dodávka se nikdy nestane skutečností, a dodavatel to od začátku plánoval. Na tento případ by měla být každá společnost předem připravená. (Volkánová, 2014)

Podle okruhu pracovníků v podvodech rozeznáváme:

- Manažerský podvod (jedná se o člena vedení)
 - Zaměstnanecký podvod
- (Müllerová, 2013)

Interní podvod se zjišťuje s většími obtížemi. Následky mají zpravidla větší dopad, než v případě externího podvodu, protože se mu nelze tak snadno vyhnout. Tento podvod může být spáchán osobou v řídicí pozici s vysokou pravomocí, a může tak dojít dokonce k bankrotu společnosti. Základním rysem interního podvodu je skutečnost, že zaměstnanec zneužije pravomoc. (Volkánová, 2014)

Obrázek 2 - Interní podvod - rozdělení do základních skupin

Zdroj: Pém, 2009

V další části se zaměříme především na podvody, které se týkají účetnictví firem.

3.2.1. Zpronevěra majetku – podvody s hotovostí

Tento podvod se týká snahy o získání majetku společnosti k vlastnímu obohacení. Společnost je v tomto případě obětí. Rozlišujeme 3 kategorie:

- Podvodné hotovostní transakce
- Zfalšované platby z bankovního účtu společnosti
- Získání, či zneužití nepeněžního majetku společnosti

(Volkánová, 2014)

Krácení tržeb z prodeje

Daný podvod spočívá v tom, že peníze získané zaměstnancem za prodej zboží či služeb nejsou společnosti přiznány nebo je přiznán pouze určitý podíl. (Volkánová, 2014)

Nejčastějším a nejjednodušším příkladem v tomto případě je prodej zboží za hotové. Další možnost je prodej, který se uskuteční mimo provozní dobu. V těchto případech zaměstnanci předstírají běžný prodej, nakonec jsou záznamy o těchto transakcích likvidovány. (Molín, 2011)

Zatajené inkaso za úhradu pohledávek

Tyto pohledávky jsou již zaznamenané v účetnictví společnosti, proto není tento způsob tak efektivní. Zaměstnanec přesto takový podvod může spáchat. Pokud zaměstnanec oprávněný k prodeji výrobků a služeb může poskytovat i slevy, je to snadné. Může prodat zboží za částku, kterou uvede v účetnictví, ale následně vystaví slevu, o které zákazník netuší. Podle účetnictví je pohledávka vyrovnaná. (Volkánová, 2014)

Techniky, které v tomto případě můžeme objevit, jsou: (Molín, 2011)

- Zamezení upomínání pohledávek
- Podvodný odpis pohledávek
- Fiktivní poskytnutí slevy
- Zničení nebo pozměnění účetních záznamů

Zpronevěra hotovostních peněz

Toto riziko podvodu se týká každé společnosti, ve které mají zaměstnanci přístup k hotovosti. (Volkánová, 2014)

Falšování plateb

Může se jednat například o falešné vrácení peněz zákazníkovi. Při této skutečnosti ve většině případů vznikne inventurní rozdíl. (Volkánová, 2014)

3.2.2. Zpronevěra majetku – podvody bez přímého vstupu hotovosti

Podvodná fakturace

Do účetnictví společnosti se tímto způsobem dostanou upravené, či falešné faktury, které se proplácejí. Tímto způsobem se dají odvést mnohem větší prostředky, než způsoby uvedenými dříve.

Při tomto podvodu jsou častěji falšovány faktury za poskytování služeb, protože mají nehmotnou povahu. Je obtížnější ověřit, zda byla faktura skutečná. Při nákupu zboží se faktura účtuje do rozvahových účtů, a tak vznikne inventurní rozdíl. (Volkánová, 2014)

U podvodných fakturací můžeme vymezit 3 způsoby:

- a) Tzv. bílí koně
 - tento způsob je založen na nastrčení další osoby k páčání trestné činnosti
 - b) Spříznění dodavatelé
 - tento dodavatel fakturuje uskutečněná plnění za vyšší ceny
 - c) Uskutečňování osobních výdajů
 - tento způsob se odvíjí především od pravomoci zaměstnance
- (Molín, 2011)

Falešní zaměstnanci

Ve společnosti se vytvoří falešné podklady o zaměstnanci, na základě kterých firma vyplácí mzdu. Tento podvod se odehrává většinou ve společnostech, kde je mzdový účetní zároveň personalista. (Volkánová, 2014)

Proplácení soukromých výdajů ze zdrojů společnosti

Tento způsob se považuje za jeden z nejjednodušších podvodů. Jedná se o výdaje spojené např. se služební cestou zaměstnance, který uvede vyšší částku za ujeté kilometry a osobní výdaje, než jaká byla skutečnost. (Volkánová, 2014)

Zpronevěra a zneužití majetku společnosti

Do této skupiny podvodů můžeme zařadit zneužití nepeněžního majetku firmy pro soukromé účely. Toto zneužití zahrnuje využívání služebních vozidel, zneužívání kancelářského vybavení, soukromé telefonní hovory na náklady firmy aj. Tyto podvody nám zvýší především náklady.

Dále sem patří také zpronevěra firemního nepeněžního majetku. V tomto případě jde například o interní převody zásob, kdy si zaměstnanec vytvoří fiktivní objednávku. (Volkánová, 2014)

3.2.3. Manipulace s účetními výkazy

Podvodné účetní vykazování je vykonáváno spíše podnikovým managementem, nebo vlastníky. Každý z nich k tomu má jiný důvod, jedná se například o:

- Snahu maximalizovat odměny založené na výkonu
- Snížit zisky z důvodu minimalizace daně
- Oklamání uživatelů účetních výkazů

(Müllerová, 2013)

Nejčastěji jsou zkreslovány údaje o aktivech, obratu a vytvořeného zisku, které se nadhodnocují. Ovšem údaje o závazcích, nákladech nebo ztrátě se podhodnocují.

Podoby nesprávností v účetních výkazech:

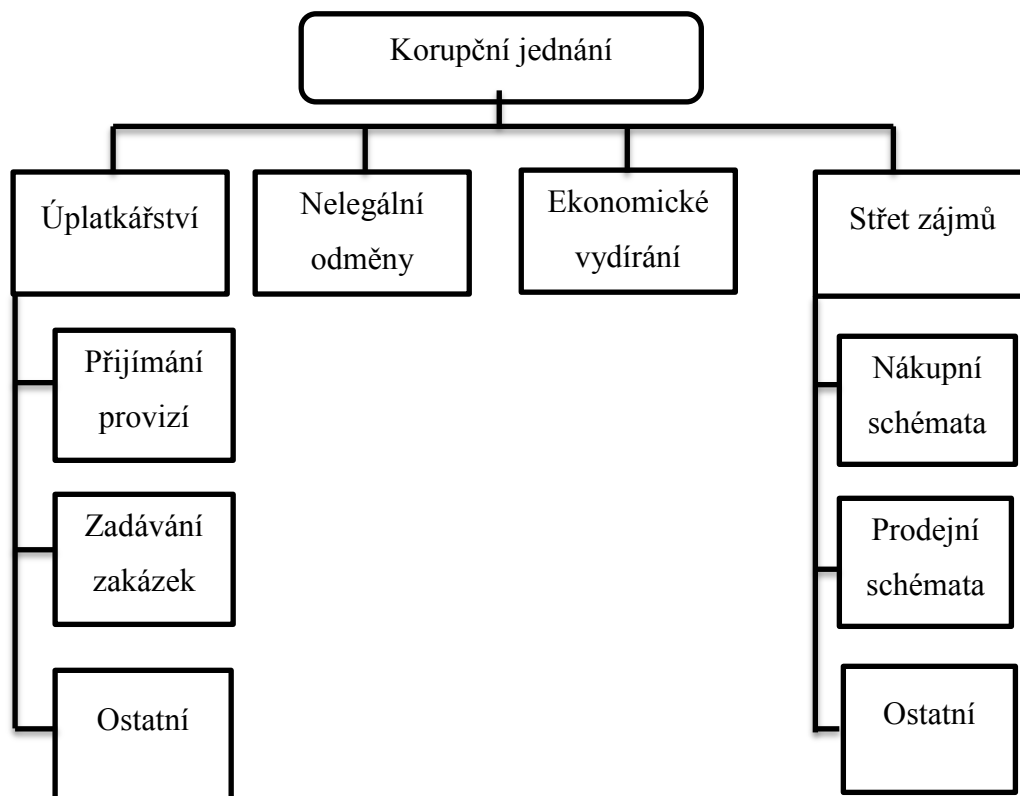
- Manipulace, falšování nebo pozměňování účetních zápisů, na jejichž základě jsou účetní výkazy zpracovávány
- Záměrné vynechání údajů v účetních výkazech o významných událostech a transakcích, které by nepříznivě ovlivnily účetní informace
- Záměrně chybné použití účetních zásad týkajících se klasifikace, odpisování či oceňování
- Nepřihlášení pracovníků k sociálnímu pojištění nebo jejich najímání na černém trhu
- Fiktivní deníkové záznamy k manipulaci s provozním výsledkem
- Použití složitých transakcí tak, aby zatemňovaly jejich podstatu

(Müllerová, 2013)

3.2.4. Korupční jednání

Jedná se o podvod, který se ne vždy projeví změnou ve finančních výkazech. Je to čin, při kterém je zneužito postavení nebo funkce z důvodu osobního prospěchu jedince. V následujícím obrázku jsou zobrazeny způsoby korupčního jednání.

Obrázek 3 - Členění korupčního jednání

Zdroj: Wells, 2005

3.2.5. Daňové podvody

Ve většině zemí se podniky nejčastěji snaží uniknout řádnému placení daňové povinnosti. Jako daňový podvod můžeme označit vedení dvojího účetnictví, zahrnování fiktivních dokladů při výpočtu základu daně, úmyslné ničení účetních záznamů jako důkazních prostředků a příprava účetních záznamů, které mají ovlivnit daňovou povinnost účetní jednotky. (Volkánová, 2014)

3.3. Následky podvodu

Následky podvodu mohou být finanční i nefinanční. Mezi nefinanční následky řadíme ztrátu důvěry u obchodních partnerů, ztrátu zaměstnání osob, které jsou z podvodu obviněni, demoralizující účinek na ostatní pracovníky, snížení konkurenceschopnosti firmy. (Müllerová, 2013)

3.4. Opatření proti podvodům

Abychom zabránili podvodům ve firmě, je třeba zavést určitá opatření:

1. Etická kultura – etické standardy v pracovním prostředí
 - Management klade důraz na prevenci a odstrašování před podvodným jednáním
 - Je nutné vytvořit pozitivní pracovní prostředí – pokud je dobrá motivace práce, zaměstnanci nemají potřebu krást
 2. Stanovení metod a postupů pro snížení rizika podvodů
 - Je nutné identifikovat zranitelné oblasti a vymežit odpovědnost za tyto oblasti
 - Zavést důsledný vnitřní kontrolní systém a proškolení
 - Poukázat na důsledky pro ty, kdo spáchají podvod, a způsob, jak se má podezření na podvod oznámit
 - Stanovit pravidla pro osoby hlásící podvod, aby tak činily v dobré víře, měly skutečný důkaz a záruku, že se nestanou obětí pachatele
- (Müllerová, 2013)

3.5. Rizika podvodů

Nejefektivnější ochrana proti podvodu je právě prevence. Každá organizace si ovšem musí nejdříve specifikovat rizika vzniku podvodů. Mezi činitele rizika podvodu patří události nebo okolnosti, které způsobují nátlak na jedince ke spáchání podvodu. Mimo jiné vznik podvodu umožňují neoprávněné nebo protiprávní výhody.

Obecné indikátory rizika podvodu zahrnují:

- Neetickou kulturu a nekorektní podnikové prostředí vytvářející klima nespokojenosti mezi zaměstnanci
 - Absenci vnitropodnikových směrnic upravujících účetní postupy a pravidla v jednotlivých oblastech
 - Nedostatečné rozdělování odpovědnosti a pravomoci
- (Müllerová, 2013)

Specifické indikátory rizika podvodu související s podvody managementu nebo vlastníků společnosti:

- Finanční stabilita nebo ziskovost je ohrožena obecnými hospodářskými podmínkami (vysoká konkurence, nasycení trhu, pokles poptávky)
- Nadměrný tlak vedení nebo zaměstnance, aby bylo dosaženo finančních cílů
- Vlastník, který je současně i manažer, nerozlišuje osobní a podnikatelské transakce

(Müllerová, 2013)

Specifické indikátory rizika podvodu související s podvody zaměstnanců nebo vnějších stran:

- Nepřátelský vztah mezi účetní jednotkou a zaměstnanci, kteří mají přístup k hotovosti, může zaměstnance vést k zpronevěře
- Příležitost zpronevěřit majetek
- Nedostatečná vnitřní kontrola (zahrnuje slabou ochranu účetních dat, inventura je prováděna pouze formálně)
- Podceňování rizika zpronevěry majetku a krádeže

(Müllerová, 2013)

Fraud Risk Assessment je proces, který se zaměřuje na identifikaci zranitelných míst, ve kterých hrozí vznik podvodu. Cílem je zjistit, co způsobuje možnost vzniku podvodů, identifikovat oblasti, které jsou jimi nejvíc ohrožené, a navrhnout postup na eliminaci těchto hrozeb.

4. Kreativní účetnictví

Kreativní účetnictví x podvod

Kreativní účetnictví se týká falšování účetních výkazů. Cílem falšováním účetních výkazů je zakrýt pravý stav věci. Přesto je definováno tak, že se využívají mezery v současném systému. Naproti tomu, **podvody** znamenají pracovat mimo stanovená pravidla. Pro jednotlivce zahrnují účetní podvody krádeže zásob nebo hotovosti. Pro management to znamená mimo jiné i přípravu nepravdivé účetní závěrky určené k oklamání uživatele. (Jones, 2011)

Kreativní účetnictví je definováno dvěma způsoby:

- Proces manipulace s účetními údaji s cílem transformovat účetní výkazy z podoby, jako by měly mít, do podoby, jakou by si přáli jejich tvůrci
- Procesy, při kterých jsou uskutečňovány přímo ekonomické transakce tak, aby bylo dosaženo příznivých výsledků v účetnictví

(Kovanicová, 2005)

Mezi kreativní účetnictví patří techniky účelové manipulace s údaji, které jsou zřetelné, tzv. „window dressing“, dále techniky, které potřebují velmi vysokou kvalifikaci a auditori je s obtížemi odhalí, tzv. „mimobilanční financování“. (Kovanicová, 2005)

4.1. Techniky kreativního účetnictví

Tyto techniky zahrnují postupy a kroky, které jsou použity v souvislosti s manipulacemi s čísly. Patří sem:

- Agresivní výběr a použití účetních principů
- Podvodné finanční výkaznictví
- Postupy vedoucí k používání earning management a income smoothing

(Kovanicová, 2005)

Earning management je manipulace se zisky, která má směřovat k předem stanovenému cíli. Cíl může být stanoven managementem, nebo to má být částka, která se má shodovat s udržitelným tokem zisků. (Kovanicová, 2005)

Income smoothing je součástí earning managementu. Hlavní snahou je minimalizovat rozdíly mezi vrcholy a propady v běžné časové řadě zisků. (Kovanicová, 2005)

Nejpoužívanější techniky kreativního účetnictví, které vedou k manipulaci s účetními výkazy, jsou především window dressing a mimobilanční financování.

Využitím těchto technik je možné:

- zatajit finanční riziko,
- získat další úvěry a půjčky,
- vykázat takovou výši ukazatelů, která je při finanční analýze hodnocena pozitivně aj. (Kovanicová, 2005)

4.1.1. Window dressing

Mezi hlavní způsoby patří podle Kovanicové (2005):

- Záměrně chybné zařazení krátkodobých aktiv a závazků mezi dlouhodobé položky a naopak;
- Vykazování majetku, který nevyhovuje definici aktiv (nepřinese podniku žádný prospěch) a naopak nevykázání aktiv, která vyhovují její definici;
- Záměna technického zhodnocení dlouhodobého majetku za opravu a naopak;
- Prodej aktiv a jejich zpětný nákup, někdy dokonce bez jejich fyzického pohybu
- Úmyslně zkreslené ocenění majetku již při jeho pořízení, případně i následně, při jeho vykazování;
- Vykazování výnosů, které nevyhovují jejich definici, a naopak nevykázání některých prokazatelně dosažených výnosů;
- Úmyslně špatné odhady: doby používání dlouhodobých aktiv, výše rezerv, čisté realizovatelné hodnoty, některých aktuálních položek;
- Úmyslně prováděné chyby v účetnictví a v účetních výkazech;
- Falešné faktury v řádech miliónů peněžních jednotek;
- Fiktivní dodávky zboží atd.

Tento výčet je pouhým příkladem. Existuje neskutečné množství možností, jak manipulovat s účetními daty. Záleží jen na kreativitě a nápaditosti dané osoby.

4.1.2. Mimobilanční financování

Někdy také označováno jako mimorozvahové financování. Jedná se například o případ, kdy podnik získá určitou výši peněžních prostředků z cizích zdrojů, a tím mu vznikne dluh. Podnik se ovšem snaží zlepšit obraz o své finanční situaci, a tak se pokusí tuto informaci zobrazit tak, aby nebyla v rozvaze vykázána jako zisk. (Molín, 2011)

5. Účetní chyby

Každá účetní jednotka je povinna vést účetnictví tak, aby účetní závěrka sestavná na jeho základě podávala věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví a finanční situace účetní jednotky. Díky této povinnosti vyplývající ze zákona o účetnictví je nutné případné chyby a nesprávnosti odstranit řádným a průkazným způsobem. Odstranění nalezených chyb v účetních záznamech nesmí vést k neúplnosti, neprůkaznosti, nesprávnosti, nesrozumitelnosti nebo nepřehlednosti účetnictví.

5.1. Co jsou chyby, druhy chyb

Chybou se rozumí jakékoliv údaje, informace, které narušují číselné údaje poskytované účetnictvím, ale především chyby, které ovlivňují průkaznost, srozumitelnost a přehlednost. Každý účetní by se měl o tyto chyby umět postarat a hlavně je zvládnout odstranit sám. (Dušek, 2001)

Chyby v účetnictví můžeme členit z různých hledisek.

- a) Obecné členění chyb: formální, věcné, početní
- b) Chyby z pohledu odborného: formální, odborné, daňové v můj prospěch, daňové v můj neprospěch, auditorské, manažerské, kalkulační
- c) Z pohledu následků: užitečné, neškodné, škodlivé, ožehavé, žertovné a chyby, které nejsou ve skutečnosti chybami
- d) Z pohledu údajů: hodnotové, nehodnotové
- e) Z pohledu velikosti: zanedbatelné, malé, velké
- f) Z pohledu počtu výskytů: jednorázové, opakované
- g) Z pohledu složitosti: naivní, jednoduché, složité

(Dušek, 2001)

Za hlavní účetní chyby se považuje nesprávné posouzení právního jevu a nesoulad vedení účetnictví s právními předpisy.

Nesprávnosti, které vedou k chybám, mohou být:

- a) Nesprávnosti vycházející z účetních dokladů
 - Chyby v peněžních výdajích
 - Chyby v údajích o množství
 - Chybný popis účetního případu, což vede ke špatnému zaúčtování operace
 - Nesprávný účtovací předpis
 - Nesprávné účetní období
- b) Nesprávnosti v účetních knihách
 - Chybné zaúčtování účetního dokladu
 - Správné zaúčtování nesprávného účetního dokladu
 - Nezaúčtování vzniklých účetních případů
 - Nesprávné účtování na syntetických a analytických účtech

(Schiffer, 2008)

Chyb je neskutečné množství, především v účetnictví. Některé chyby ovlivní zůstatky na účtech, celkové účetní období a to vše povede až k chybám v účetní závěrce nebo dokonce k chybám v daňovém přiznání.

5.2. Vznik chyb

Některé nesprávnosti vedoucí k chybám mohou vznikat už při zpracování informací nebo ve všech účetních záznamech. Účetní chyby způsobují účetní pracovníci například chybným účtováním. Chyb se mohou dopustit také mimoúčetní pracovníci. Mimoúčetní pracovníci jsou ti lidé, kteří vyhotovují účetní doklady, schvalují účetní případy obsažené v účetních dokladech aj. Najdeme také chyby v práci inventarizačních komisí. (Schiffer, 2010)

Účetní chyby mohou vznikat ze spousty příčin.

Nejobvyklejší je vznik chyb z:

- Vědomě
- Z neznalosti
- Chybných předpokladů
- Nedbalosti
- Porušení účetních metod
- Porušení vnitřních předpisů

Je ovšem nezbytné stanovit správnou příčinu chyby, protože to má velký význam na volbu vhodných opatření ke zjednání nápravy a pro prevenci. (Dušek, 2011)

Vliv chyb

- Na účetnictví – bezvýznamné
- Daňový dopad – chybné zaúčtování, chybná analytika účtů
- Majetkový a finanční pohled na účetní jednotku (největší podvody ve světě)
(Dušek, 2001)

Příklady chyb účetního charakteru, které nezpůsobily zkreslení základu daně:

- Chybné stanovení účetních odpisů
- Nevytvoření rezervy, která je daňově neúčinná
- Nevytvoření účetní opravné položky k majetku či k pohledávce
- Chybný výpočet odložené daně
(Pilařová, 2011)

Příklady chyb účetního charakteru, které způsobilý zkreslení základu daně:

- záměna opravy a technického zhodnocení
- chybné ocenění majetku - například z důvodu nezahrnutí ostatních pořizovacích nákladů do ceny majetku, ale chybně do nákladů
- chybné stanovení a zaúčtování zákonných opravných položek (či naopak jejich nerozpuštění) – nutné dodržovat určité zásady pro tvorbu zákonných opravných položek:
 - o Opravná položka nesmí převýšit hodnotu pohledávky
 - o Opravná položka nemůže existovat bez pohledávky, ke které byla vytvořena

- Tvorba jde do nákladů: 558/391; zrušení či snížení 391/558 (Pilařová, 2008)
- chybné stanovení a zaúčtování zákonných rezerv (či naopak jejich nerozpuštění),
- chyby v časovém rozlišení nákladů a výnosů,
- nezaúčtování stavu nedokončené výroby (případně změny stavu nedokončené výroby)
- chybná práce s dohadnými položkami (nevytvoření v případě potřeby, či naopak jejich neopodstatněná tvorba) (Pilařová, 2011)

Nejčastější chyby podle auditorů v účetnictví a uzávěrkových operacích

a) Nesprávně provedená inventarizace

Inventarizace je proces, pomocí kterého se zjišťuje skutečný stav veškerého majetku a závazků a kontroluje se, zda zjištěný skutečný stav odpovídá stavu majetku a závazků v účetnictví. Inventarizaci provádějí účetní jednotky k okamžiku sestavení účetní závěrky, a to jako řádnou nebo mimořádnou. Lze provést také průběžnou inventarizaci, ale to je možné pouze u zásob. (Zákon o účetnictví, 2014)

Inventarizaci je možné rozdělit na dvě skupiny – fyzickou a dokladovou inventuru

Fyzická inventura se provádí u majetku. Spoustu auditorských společností uvádí, že se setkává s velmi častým neprovedením fyzické inventury. Toto pak vede k nevyčíslení inventarizačních rozdílů a jejich neproúčtování, což vede ke zkreslení hodnoty aktiv, pasiv, nákladů a výnosů se všemi souvisejícími dopady. Velkým nedostatkem fyzické inventury je, že ji provádí většinou osoba, která má dané zásoby na starosti, a to vede ke snaze skrývat zjištěné odchylky reality od účetního stavu.

Dokladová inventura se provádí u závazků a majetku. Tyto inventury obsahují pouze inventarizační zápis a nejsou doloženy patřičnými přílohami, jako je například výpis z účtu, zápis fyzické inventury, výčetka pokladní hotovosti atp. Důsledkem této inventury jsou chyby v účetnictví, zpomalení auditu a těžší dokládání dokumentů finančnímu úřadu.

b) Nesprávná hodnota netto aktiv

Jednou z velmi častých chyb bývá nesprávné vyčíslení hodnoty aktiv z důvodu přechodného či trvalého snížení jejich hodnoty, které není při uzávěrkových pracích do účetnictví promítnuto. Z tohoto vyplývá, že dochází k nadhodnocení aktiv a účetní závěrka tak nepodává věrný a poctivý obraz reality.

Nejčastější chyby v praxi:

Pohledávky

Opravné položky k uhrazeným pohledávkám nebyly rozpuštěny. Při změně kurzu nedošlo ke změně nominální hodnoty nesplacené pohledávky v cizí měně a vzniklý rozdíl spojený s přeceněním opravných položek k pohledávkám se nesprávně účtuje na účtu 563 – kurzové ztráty či 663 – kurzové zisky, místo skupiny 55.

Dlouhodobý majetek

Účetní jednotka nezařadí do data účetní závěrky dlouhodobý majetek, který je tedy nesprávně vykazován ve skupině 04. Toto vede k neodepisování a aktiva společnosti jsou poté nadhodnocena a podhodnoceny náklady. Dopadem je i neuplatnění daňových odpisů snižujících základ daně v daném zdaňovacím období. Další chybou související s dlouhodobým majetkem je, že účetní jednotka majetek odepisuje stejně daňově i účetně. Dopadem je chybné vyčíslení nákladů v daném období, porušení aktuálního principu a účetnictví nepodává věrný a poctivý obraz. Účetní odpisy se musí stanovit na základě doby životnosti a tato doba je většinou odlišná od doby odepisování daňového. (Hula, 2009)

c) Nesprávné vykázání nedokončené výroby

Nedokončená výroba obsahuje produkty, které prošly jedním nebo několika výrobními stupni, a nejsou již materiálem ani hotovým výrobkem. V praxi se vyskytují nejčastěji tyto chyby:

- Nedokončená výroba vzniká pouze ve výrobním procesu. Toto je mylná představa. Nedokončená výroba vzniká i při poskytování služeb.
- Nesprávné oceňování nedokončené výroby.

(Hula, 2009)

5.3. Opravy

Jakékoliv opravy, případně doplnění v účetních záznamech, nesmí vést k neúplnosti, neprůkaznosti, nesprávnosti, nesrozumitelnosti nebo nepřehlednosti účetnictví. Zjistí-li se, že některá z těchto podmínek není splněna, je účetní jednotka povinna provést opravu.

Povinné opravy se musí uskutečnit takovým způsobem, aby bylo možno určit odpovědnou osobu za provedení oprav a okamžik provedení. Jestliže jsou některé účetní záznamy ztracené, zničené nebo poškozené tak, že tím došlo ke změně jejich obsahu, má účetní jednotka povinnost provést opatření, která vedou k obnovení průkaznosti účetnictví.

Doplnění informací se za opravu nepovažuje, jestliže:

- a) Nedojde ke změně původního obsahu daného účetního záznamu
- b) Nová informace nezpůsobuje nejednoznačnost obsahu
- c) Nejsou porušeny požadavky průkaznosti a trvalosti účetního záznamu

(Zákon o účetnictví, 2014)

Základní způsoby oprav

Z výše uvedeného vyplývá fakt, že zákon v podstatě neukládá techniku a formu provedení.

Existují 2 základní způsoby oprav:

- Dokladový - dokladová oprava znamená, že je vystaven jiný samostatný opravný doklad
- Bezdokladový - existuje pouze původní prvotní doklad

(Dušek, 2001)

Metody oprav

Opravy nesprávností účetnictví v běžném účetním období

Část nesprávností a chyb v účetnictví lze zjistit už v průběhu nebo koncem běžného účetního období pomocí vnitřního kontrolního systému. Účetní jednotky ověřují ke dni řádné a mimořádné účetní závěrky, zda stav majetku a závazků odpovídá skutečnosti. Pomocí inventarizace majetku a závazků se zjišťují inventarizační rozdíly, ale také chyby, které je nutno odstranit. Tyto zjištěné chyby nelze opravit přepisováním,

vymazáváním nebo jiným způsobem, který by způsobil nečitelnost zápisu. Opravy nesprávností zápisů v účetních záznamech zjištěné v běžném období, před ukončením a sestavením účetní závěrky, lze opravit pouhým přeškrtnutím chybné částky nebo jiného textu tenkou čarou, aby opravovaná část původního zápisu zůstala čitelná, a nad ni napíšeme nový zápis. Musí se zde uvést datovaná poznámka o provedení opravy, podepsaná pracovníkem odpovědným za správnost opravovaného údaje, pokud povaha opravy nevyžaduje vystavení zvláštního účetního dokladu. (Schiffer, 2008)

Účetní může provést opravy peněžních částek a jejich zaúčtování souvztažným účetním zápisem, ale pouze v účetních knihách. Při tomto způsobu rozlišujeme:

- Oprava doplňkovým zápisem, pokud byla zaúčtována nižší peněžní částka
- Oprava částečným červeným stornem, jestliže byla zaúčtována vyšší peněžní částka
- Oprava úplným červeným stornem, pokud se ruší celá peněžní částka
- Oprava zápisem chybně zaúčtovaných peněžních částek na opačných stranách příslušných účtů a podle potřeby novým účetním zápisem
- Oprava souvztažným zápisem, pokud byl souvztažný zápis jeden správný a druhý nesprávný
- Zápisem na opačnou stranu, nebo zápisem na stejnou stranu účtu s opačným znaménkem

(Schiffer, 2010)

Opravy nesprávností v již sestavené roční účetní závěrce

Ze zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, a to z paragrafu 17, odst. 7, vyplývá, že:

Do okamžiku schválené účetní závěrky, nejpozději však do konce následujícího účetního období, může účetní jednotka již uzavřené účetní knihy opět otevřít a provést případnou opravu účetních zápisů a sestavit tak novou účetní závěrku, která se tímto stává účetní závěrkou podle tohoto zákona.

Chyby a nedostatky vyžadující novou účetní závěrku

U takové chyby nechává zákon rozhodnutí o tom, zda je chyba závažná na účetní jednotce. Zpětné provádění oprav by mělo být prodiskutováno také s auditorem, který vydal výrok k účetní závěrce, jež má být předmětem oprav. (Schiffer, 2010)

Opravy chyb minulých období v účetní závěrce

Účetní závěrka se většinou sestavuje jen jednou za rok a předchází tomu mnoho účetních prací vykonávaných řadou osob. Je také přílohou daňového přiznání a poskytuje obraz o účetnictví dané firmy. Účetní závěrka obsahuje informace za běžné a minulé období. Co dělat jestliže při sestavování zjistíme chybu z minulého účetního období?

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů nepovoluje opravit již schválenou účetní závěrku. Proto se zde rozlišuje významnost. Podle zákona o účetnictví se informace považuje za významnou, jestliže její chybné uvedení může ovlivnit rozhodování osoby, která informaci využívá. Zákon tedy umožňuje, aby o tom, co je významné, rozhodlo vedení účetní jednotky.

a) Oprava nevýznamné chyby

Pokud jde o chybu minulého účetního období a účetní jednotka rozhodla o tom, že je nevýznamná, můžeme náklad zaúčtovat do VH běžného účetního období. Aby toto zaúčtování neovlivnilo náklady, měl by být daný účetní případ zaúčtován do stejné nákladové skupiny jako v minulém účetním období.

b) Oprava významné chyby

V paragrafu 15. a) Vyhlášky č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení č. 563/1991 Sb., zákona o účetnictví, je definována nová položka rozvahy. Jedná se o položku **A.IV.3 Jiný výsledek hospodaření minulých let**. Na tomto řádku lze mj. vykazovat opravy v důsledku nesprávného účtování nebo neúčtování o nákladech a výnosech v minulém účetním období, pokud jsou významné. (Kmoch, 2014)

6. Vnitřní kontrolní systém

Vnitřní kontrolní systém je velmi důležitou součástí prevence a odhalování účetních chyb a podvodů. Přesto ho spousta podniků podceňuje a nevěnuje mu dostatečnou pozornost.

Hlavní předností účetnictví je, že má v sobě určitý kontrolní systém. Ten napomáhá tomu, aby účetnictví bylo vedeno průkazně, úplně a věrohodně.

Patří sem:

- Přezkušování účetních dokladů
- Souběžné provádění účetních zápisů z hlediska časového a věcného
- Kontrolní soupisky
- Ověřování klíčových vazeb procesu zpracování účetních informací pomocí kontrolních čísel
- Sestavování předvahy
- Inventarizace aktiv a závazků

Sestavování předvahy

Předvaha je spojovacím článkem mezi soustavou účtů a účetními výkazy.

Hlavní funkcí předvahy je ověřit:

- Zda účetní doklady platí pro příslušené účetní období
- Zda byl dodržen princip podvojnosti účetních zápisů

Jestliže vyhotovíme předvahu a objeví se v některém dvojsloupci nerovnost součtů, musí se zjistit příčina chyby a následně ji odstranit. Jestliže je vše vyrovnáno, je to důkazem formálnosti. Není to důkaz věrohodného a správného účetnictví. (Kovanicová, 2012)

Ověřování kontrolních vazeb v procesu zpracování účetnictví

Kontrolní čísla jsou důležitá pro ověřování formální správnosti účetnictví.

Mezi tato kontrolní čísla patří:

- Suma počátečních (konečných) stavů všech aktivních účtů se musí rovnat sumě počátečních (konečných) stavů pasivních účtů
- Suma peněžních částek jednotlivých původních účetních dokladů se musí rovnat celkové peněžní částce uvedené ve sběrném účetním dokladu

- Obraty strany MD všech syntetických účtů se musí rovnat obratu strany D těchto účtů
 - Suma částek v jednotlivých účetních dokladech za dané období se musí rovnat deníkovému obratu za toto období
 - Deníkový obrat za dané období se musí rovnat obratu strany MD a také obratu strany D všech syntetických účtů hlavní knihy za toto období, atd.
- (Kovanicová, 2012)

Inventarizace

Inventarizace může zajistit věcnou správnost účetnictví, což znamená:

- Zjištění skutečného stavu aktiv a závazků, které jsou předmětem inventarizace
- Porovnání skutečných stavů se stavy vykazovanými v účetnictví
- Zjištění rozdílů mezi skutečností a stavy na příslušných účtech -> inventarizační rozdíly, kdy jde buď o přebytek, nebo manko
- Prošetření a objasnění případných rozdílů, s cílem zjistit příčinu
- Vypořádání inventarizačních rozdílů
- Návrhy na opatření, aby se rozdílům předcházelo

Podle povahy aktiv rozlišujeme:

- a) Fyzická inventura - tato inventura se provádí vážením, počítáním, měřením apod. Provádí se u majetku hmotné povahy
- b) Dokladová inventura - správnost zůstatku účtu se ověřuje pomocí účetních dokladů. Používá se například u pohledávek, závazků, účty podniku u finančních ústavů apod. (Kovanicová, 2012)

Inventarizace aktiv a pasiv se provádí jednou ročně k rozvahovému dni, kterým je den, kdy se sestavují roční účetní výkazy. Podnik může provést také průběžnou inventarizaci, která je možná pouze u zásob, u dlouhodobého hmotného movitého majetku.

Inventarizaci provádíme také ve výjimečných případech, jako je např. sloučení podniku, jeho rozdělení, zahájení likvidace, živelná pohroma apod. (Kovanicová, 2012)

Podle Zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů je povinností každého podniku prokázat provedení inventarizace u veškerého majetku a závazků po dobu 5 let po její provedení.

7. Sankce za nesprávné vedení účetnictví

Pokud by neexistovaly určité důsledky za špatné činy, málokdo by se obtěžoval tím, že by vykonával svoji práci poctivě a řádně.

7.1. Sankce dle zákona o účetnictví

Účetním hrozí pokuty, jestliže nedodržují či porušují platný zákon o účetnictví. Orgány uloží účetní jednotce pokutu, jestliže poruší jakoukoliv povinnost uloženou v Zákoně o účetnictví.

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů upravuje v §37 tzv. Správní delikty. Tyto delikty se rozlišují:

- a) Přestupky¹ – jedná-li se o protiprávní jednání účetní jednotky, která není podnikatelem
- b) Správní delikty – protiprávní jednání ostatních účetních jednotek

Podle tohoto zákona může být za přestupek uložena pokuta, která je odvozována z hodnoty celkových aktiv. Výše pokuty jsou 3 % nebo 6 % v závislosti na druhu přestupku.

Účetní jednotka, která se dopustí správního deliktu podle zákona o účetnictví, může dostat pokutu ve výši 3 % nebo 6 % z hodnoty celkových aktiv. Konsolidující účetní jednotce může být uložena pokuta ve výši 3 % hodnoty konsolidujících celkových aktiv. Pokud účetní jednotka nepředá účetní záznamy do centrálního systému účetních informací státu, jedná se o správní delikt, a může být uložena pokuta ve výši 5 000 Kč.

Celková hodnota aktiv, která slouží jako základ pro udělení pokuty, se zjistí z účetní závěrky, nebo z konsolidované účetní závěrky účetní jednotky sestavené za účetní období, ve kterém, nebo za které k porušení povinnosti došlo. (Zákon o účetnictví, 2014)

¹ Podle zákona 200/1990 Sb., o přestupcích:

Přestupkem je zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v tomto nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin.

7.2. Sankce dle trestního zákoníku

Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění

Odnětí svobody na dva roky nebo zákaz činnosti je možné, jestliže účetní jednotka nevede účetní doklady sloužící k přehledu o stavu hospodaření a majetku, nebo k jejich kontrole. Případně dochází-li k uvedení nepravdivých nebo zkreslených údajů, poškození, zatajení aj. Tyto případy vedou k ohrožení majetkového práva nebo k ohrožení včasného a řádného vyměření daně.

Způsobí-li pachatel činy škodu na cizím majetku, může být potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let, nebo peněžitým trestem.

Způsobí-li pachatel větší škodu činy na cizím majetku, může být potrestán odnětím svobody na dva roky až osm let. (Trestní zákoník, 2009)

Vystavení nepravdivého potvrzení a nepravdivé zprávy

Podle §259 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku:

Kdo jménem banky nebo jiného podnikatele oprávněného k provozování finanční činnosti podle jiného právního předpisu vystaví jinému nepravdivé potvrzení o jeho finanční situaci nebo jeho majetkových poměrech, nebo kdo jako auditor vystaví jinému nepravdivou zprávu auditora nebo nepravdivé potvrzení o finanční situaci nebo majetkových poměrech, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

Nepravdivá zpráva nebo nepravdivé potvrzení – jde o dokument, který obsahuje:

- zcela nepravdivé údaje, jejichž obsah neodpovídá skutečnosti
- hrubě zkreslené údaje, jejichž obsah neodpovídá skutečnosti v důležitých okolnostech

(Šámal, 2001)

Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby

Trestem odnětí svobody na šest měsíců až tři roky nebo zákazem činnosti může být potrestána osoba, která zkrátí daň, clo, pojistné na sociální zabezpečení. Pokud dojde k této činnosti ve větším rozsahu, hrozí pachateli odnětí svobody na pět až deset let. (Trestní zákoník, 2009)

8. Metodika

Cíl této práce spočívá ve formulaci účetních podvodů a nejčastějších účetních chyb, se kterými se setkaly společnosti a auditoři v České republice. Snahou je seznámit se s možnostmi spáchání podvodné činnosti a chyb, a omezit tak jejich vznik.

Práce tedy obsahuje část teoretickou a praktickou. Teoretická část vznikla za pomoci odborné literatury, článků a zákonů. Je zaměřena na vymezení pojmů podvodu a chyby. Praktická část této bakalářské práce se zaměřuje na analýzu výskytu účetních podvodů a chyb v praxi.

V první části praktické práce jsou analyzovány účetní podvody. Tato analýza je provedena na základě analýzy výzkumů několika auditorských společností. Jsou zde posouzeny poznatky o tom, jaké jsou nejčastější podvody, kdo je páchá, jaká jsou rizika, jaké jsou možnosti odhalení a prevence. Pro tuto práci byly analyzovány statistiky Ministerstva vnitra vytvořené ve spolupráci s Policií ČR, které se týkají hospodářských trestných činů za rok 2009 – 2014. Tyto statistiky zobrazují různé druhy účetních podvodů a jejich vývoje za poslední roky. Na tyto analýzy navazují zjištěné skutečnosti účetních podvodů v České republice. Jsou zde popsány některé případy, kterých se dopustily jednotlivé subjekty v posledních letech. V druhé části této práce jsou posouzeny účetní chyby a jejich charakteristiky. Dále je zde uvedeno, jak tyto chyby vznikají, kde se nejčastěji vyskytují, jak je odstranit a jak se proti nim bránit.

Konkrétní účetní chyby a podvody byly vybrány na základě analýzy několika publikací auditorských společností a autorů, kteří se touto problematikou zabývají.

Jednotlivé průzkumy jsem seskupovala, porovnávala. Snažila jsem se posoudit, jaké jsou nejčastější účetní podvody a chyby.

Účetní podvody a účetní chyby jsou rozděleny do samostatných skupin. Ke každé z těchto skupin jsou přidány názory na možnosti prevence.

Pro potřeby této práce byla zajištěna také komunikace s několika firmami po celé České republice. Jednalo se spíše o malé podniky z různých oborů podnikání.

9. Praktická část

Organizace, které chtějí bojovat s podvody, si nejdříve musí uvědomit, jaké riziko podvodu jim hrozí, a z jakého důvodu. Neodhalení podvodu neznamena, že se nic neděje. Důvod neodhalení podvodu může spočívat ve špatném preventivním systému a nedostatečných kontrolách. Přitom právě podvody způsobují ve firmách obrovské ztráty, které většina firem nezíská zpět. Nejedná se pouze o finanční ztráty, ale jde i o ztrátu obchodních partnerů, zaměstnanců atd.

Je nezbytné, aby účetnictví bylo vedeno správně, úplně a průkazně, protože je také důležitou složkou vnitřního kontrolního systému. Avšak chybovat je lidské, a právě proto se tato část zaměřuje také na účetní chyby. Složení účetních chyb se mění společně s časem. Při daňové kontrole by Vám správce daně řekl, že nachází chyby v účtování nákladů a výnosů, protože to ovlivňuje stanovení správného základu daně. Při náhodných kontrolách se však mohou objevit chyby v každé účtové třídě, v jakémkoliv účetním případě.

Proč účetní chyby a podvody vznikají? Jak je odstranit? Jaká by měla být prevence? Tyto otázky jsou zodpovězeny v této části bakalářské práce.

9.1. Analýza účetních podvodů

Z celosvětových průzkumů a z průzkumů provedených na území České republiky vyplývá, že tato problematika se velmi často objevuje ve firmách. Počet společností, které se setkaly s hospodářskou kriminalitou, neustále roste. Můžeme uvést, že například v roce 2011 podvod identifikovalo pouze 29 % českých společností, ale v roce 2014 se jednalo už o 48 %. Když tyto hodnoty porovnáme pro zajímavost v celosvětovém měřítku, Česká republika je nad celosvětovým průměrem. (PricewaterhouseCoopers, 2014)

Poznámka:

Proč se tak děje? Může to mít za příčinu zhoršující ekonomika, nebo neznalost sankcí? Podle mého názoru je to proto, že není jednoduché bojovat proti takovým praktikám. Navíc k takovému jednání přispívají nedostatečné nebo chybějící kontroly, případně tlak okolí na zaměstnance, a především tlak akcionářů na vedení společnosti. Možná proto se podnikatelé snaží vylepšit obraz společnosti. Děje se tak i kvůli obchodním partnerům, bankovním subjektům a veřejnosti. Někteří se naopak snaží pouze o snížení daňové povinnosti.

Na podvody i chyby má určitý vliv také neustále se měnící legislativa. Podvody to do určité míry ovlivňuje podle mého názoru pozitivně. Je nutné znát vše do detailů, aby člověk uskutečnil stejný podvod, jako před určitou změnou. Co se týká chyb, ty to bohužel ovlivňuje v negativním směru. Často se měnící legislativa vede k měnícím se vnitropodnikovým strukturám a neznalosti účetních.

9.1.1. Kdo páchá podvody

Když se dříve diskutovalo o podvodech a o tom, kdo je může tak páchat, vždy „vyhrávali“ řadoví zaměstnanci. V současnosti nad řadovými zaměstnanci převažuje střední a vyšší vedení. Pro vedení je snazší podvod uskutečnit už jen z toho důvodu, že mají určitou důvěru společnosti, znají veškeré kontroly a postupy. Polovina pachatelů pracuje ve společnosti déle než 6 let.

Příkladem tlaku vedení společnosti nám může být i průzkum Komory certifikovaných účetních. Tento pravidelný průzkum o kreativním účetnictví nás upozornil, že morálka finančního vykazování je nejhorší za uplynulé 3 roky. Informuje nás o tom, že za poslední rok se podíl účetních, které podnikatelé žádají o zkreslení finančních výsledků firem, zvýšil o 6 %. Výsledky udávají, že zmanipulované účetnictví může mít až 250 tisíc firem. (Komora certifikovaných účetních, 2014)

Přesto ještě častějším pachatelem podvodu je právě osoba, která působí mimo firmu, jedná se například o zprostředkovatele, zákazníky a dodavatele. Důvodem je hlavně to, že firmy si své zaměstnance lépe hlídají, a když zjistí podvod, většina firem rovnou ukončí pracovní poměr.

Poznámka:

Co se týká podvodů spáchaných vedením společnosti, určitě bych navrhla, aby došlo k většímu rozdělení pravomocí. Právě ti, kteří mají více pravomocí, mohou snáze provést podvod. Mají přístup k více informacím, a tak je snadnější obejít kontroly. Především znají slabá místa, proto je těžší takové podvody identifikovat.

9.1.2. Nejčastější podvody

Mezi nejčastější podvody na území České republiky patří zpronevěra aktiv, podplácení a korupce, a také falšování finančních výkazů. Zpronevěra aktiv se týká například zpronevěry majetku či hotovosti, zneužití prostředků společnosti pro soukromé účely. Korupce přesto patří mezi nejzávažnější typy hospodářské kriminality a je to největší riziko pro podnikání. Pokud se na korupci přijde, společnost s jistotou ztratí své dobré jméno a je zde riziko velké finanční ztráty.

Podle výsledků průzkumu Komory certifikovaných účetních můžeme s jistotou říct, že se firmy snaží vylepšit svoji účetní závěrku. Kromě úpravy ziskovosti se nově snaží podniky vylepšit i informace o zadluženosti firmy. Množství změn v účetních výkazech vedoucích ke zvýšení ziskovosti tvoří přes 92 % zásahů do účetnictví na bázi kreativního účetnictví. V loňském roce ziskovost představovala 78,9 % těchto změn. (Komora certifikovaných účetních, 2014)

Poznámka:

Zpronevěra je společně s falešnými fakturami nejčastějším typem podvodů. Pachatelé jsou velmi často zaměstnanci. Firmy by se proti takovým podvodům měly lépe bránit. Nestačí jen propustit zaměstnance nebo dokonce pouhé pokárání. U významné zpronevěry by mělo přijít na řadu trestní oznámení a snaha získat vše zpět.

9.1.3. Rizika podvodů

Riziko podvodů je možné snížit plánováním, stanovením pravidel a postupů a především díky správným kontrolám. Řízení rizik může společnosti pomoci reagovat na zjištěný podvod, zahájit včas vyšetřování a přijmout určitá opatření. V tomto případě je důležité definovat hlavní rizika, vyhodnotit jejich hrozby, zvážit jaké mají dopady na podnikání a snažit se je minimalizovat. Ke správnému definování rizik nejvíce přispívá právě externí auditor.

Kvůli špatným hospodářským výsledkům roste riziko podvodů. Tento problém vede k obavám pracovníků ze ztráty zaměstnání nebo benefitů a podryvá to podnikovou kulturu.

Průzkum společnosti Pricewaterhouse již dříve zaznamenal nárůst nákladů spojených s podvody, což podle většiny poškozených společností vedlo ke zhoršení morálky zaměstnanců. Zhoršení morálky vede k dalším a dalším podvodům.

K podvodné činnosti jistým způsobem přispívá i příznivé podnikové prostředí. Podnik nedostatečně zjišťuje podvody, netrestá je vhodným způsobem. Řadoví zaměstnanci se ne vždy chovají správně, protože si řeknou „může on, můžu já“. Toto znamená, že určité podvodné jednání sledují u svých nadřízených. Ti využívají své postavení, aby se obohatili.

9.1.4. Odhalení podvodů

Téměř polovina podvodů je odhalena náhodou. Je to především proto, že většina společností z nějakého neznámého důvodu ignoruje varovné signály a tím se prodlužuje doba odhalení. Doba od počátku podvodu do odhalení se každým rokem prodlužuje, v dnešní době je se jedná o 2-3 roky.

Whistleblowing:

Nejčastějším způsobem odhalení podvodu byl doposud tzv. whistleblowing, což je upozornění zaměstnance na nekalé jednání. V současné době se podvody stávají aktuálnějším tématem, a tak se společnosti snaží sami o rozšíření možností odhalení podvodů a předejít tak svým ztrátám. Proto zavádějí určité systémy řízení rizik a věnují se více internímu auditu společnosti.

Interní audit:

Interní audit by měl společnosti pomoci především v ujištění, že jejich kontroly jsou vzhledem k riziku podvodu dostatečně silné.

Externí audit:

Externí audit zjišťuje, zda se v účetní závěrce neobjevují nějaké nepravosti. Významné nesprávnosti vznikají nejen z chyb, ale především z podvodů.

Ratingové agentury:

Úkolem ratingových společností je nezávislé hodnocení podniku. Tyto agentury se snaží pomoci společnosti v obavách, že něco není v pořádku.

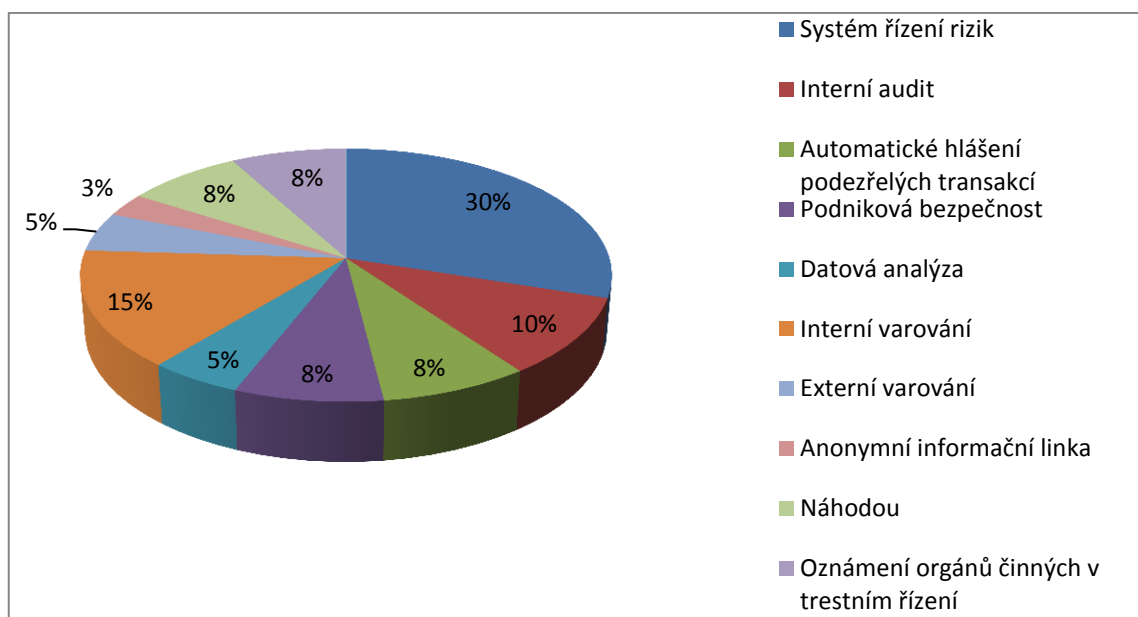
Software:

V dnešní době existuje mnoho účetních a jiných softwarů, které mohou přispět k odhalení podvodu. Mnoho firem software označuje jako jeden z nástrojů prevence. Je to především proto, že jsou zde uspořádány a zaznamenány veškeré transakce.

Přesto, že se společnosti snaží zavést určitá opatření proti podvodům, stále zůstává většina podvodného jednání neodhalena.

K řešení a vyhodnocení podvodů dojde jen málokdy. Je to především z toho důvodu, že podnik, který řeší tyto problémy, ztrácí nejen čas, ale především vznikají velké náklady. Dále pokud se o podvodném jednání dozví veřejnost a investoři, je to pro podnik velká ztráta a vede ke zhoršení postavení a dobrého jména podniku. A co se týká právní zodpovědnosti, společnost má většinou nedostatek důkazů vůči podvodníkovi.

Graf 1 - Odhalení podvodů

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat společnosti PWC

V předchozím grafu jsou znázorněny nejčastější způsoby odhalení podvodů. Je zřejmé, že k odhalení nejvíce přispívá právě řízení rizik. K tomu nám nejvíce pomůže právě externí auditor. Interní ochrana se řadí hned na další místo, což jen potvrzuje, jak jsou zaměstnanci důležití a zvláště jejich pozornost.

9.1.5. Důsledky podvodů

- Špatný vliv na rozvoj podnikání
- Finanční ztráty
- Ztráta obchodních partnerů
- Poškození obchodních vztahů
- Odchod zaměstnanců
- Vliv na pracovní morálku

Některé podniky si začínají uvědomovat nákladovost podvodů, a proto podstupují určitá nápravná opatření. Většina organizací, které zjistí podvod, mají jednoznačný postoj k interním i externím pachatelům. Co se týká interních pachatelů, ty většinou organizace okamžitě propustí. U externích pachatelů toto řešení není možné, a tak dojde k přerušení obchodních vztahů.

Náklady podvodu:

Problém je, že firmy se začnou věnovat preventivním opatření až po vyčíslení výše škod, které podvody způsobily. To je ovšem složité, náklady podvodů nejdou snadno spočítat.

Jedná se o:

- Externí náklady – náklady na veřejnost, investory
- Odstranění důsledků
- Nepřímé náklady (např. náklady ušlé příležitosti)
- Prevence
- Přímá škoda
- Náklady na zjištění podvodného jednání

Podle Celosvětového průzkumu hospodářské kriminality 2014 vyplývá, že celkem 44 % respondentů, kteří čelili hospodářské kriminalitě, vyčíslilo ztrátu ve výši minimálně 100 tisíc dolarů. (PricewaterhouseCoopers, 2014)

9.1.6. Prevence

Prevenici můžeme brát jako omezení faktorů vedoucích ke vzniku podvodu. Tyto faktory jsou příležitost, motiv, zdůvodnění. Průzkumy ukazují, že právě příležitost je nejčastějším důvodem páchaní podvodu u interních pachatelů. Příležitost ovšem nastane především kvůli nekvalitní kontrole. Proto každá organizace musí vytvořit určitá opatření vedoucí k zamezení nebo odvrácení trestného činu podvodu. Co ale musí tato opatření obsahovat?

Za správný přístup, podporující prevenci proti podvodům, můžeme brát také zákon o trestní odpovědnosti právnických osob, který Česká republika přijala jako jedna z posledních zemí Evropy. Tento ovšem přináší jak pozitivní, tak negativní dopady.

Pokud chce někdo předcházet podvodům, musí se tedy podle mého názoru zaměřit hlavně na řídicí a kontrolní systémy, a také zahrnout do preventivních opatření i externí auditory. Tyto nástroje umožní odhalovat rizika vzniku podvodů, obsahují postupy a nástroje pro vyšetřování a určí nějaká opatření. Společnosti by se měly pokusit zavést nové postupy na odhalování podvodů.

Je nutné zaměřit mimo jiné na následující oblasti:

Podnikovou kulturu

Je nutné se zaměřit na etiku ve společnosti a neustále zaměstnance proškolovat a informovat. Měla by existovat snaha prosazovat etické jednání a informovat o nulové toleranci při zjištění nekalého jednání.

Zjistit rizika podvodu

Každá společnost by měla vyhodnotit, která místa jsou nejvíce riziková a zjistit případný dopad a pravděpodobnost výskytu. Když podnik odhalí možná rizika, může podle nich nastavit kontrolní postupy a mechanismy.

Zavést nové technologie

Firma by se měla snažit zavést takové technologie, které umožní analýzu velkých objemů dat.

Vytvořit účinný plán a přípravu jednat

Vytvoření dobrého a neproniknutelného plánu je téměř nemožné a velmi nákladné. Ovšem už jen určitá snaha přispěje k zamezení výskytu významnějších podvodů.

Kvalitní vnitřní kontroly

Interní kontrolní mechanismy jsou téměř všude slabé a dohled managementu méně ostrážitý. Proto je důležité prověřit všechny vnitřní kontroly a vyhodnotit možnosti podvodů. Při sestavení vnitřní kontroly je nutné určit její rozsah a posoudit rizika vyplývající z možných nedostatků.

Obchodní partneři

Je nutné všechny obchodní partnery řádně prověřit. Zjistit jejich historii, reference a to samé podnikat i u uchazečů o zaměstnání.

Auditorské postupy

Audit nám dává určité vyjádření nezávislé avšak kvalifikované osoby na věrohodnost účetnictví.

Zaměstnanci

Zaměstnanci jsou při prevenci podvodů nejdůležitější složkou. Jak již bylo řečeno, většina podvodů je odhalena právě díky nim.

Společnost by měla informovat o možnostech podvodů, naučit zaměstnance odhalovat podvody a seznámit je s možnými dopady. Problém je, že se zaměstnanci bojí podvod nahlásit, očekávají určitou ochranu, tu ale většina společností nezajišťuje. Nejdůležitější je tedy vytvořit určitý mechanismus, který zaměstnance bude chránit v případě, že odhalí a nahlásí nekalé jednání.

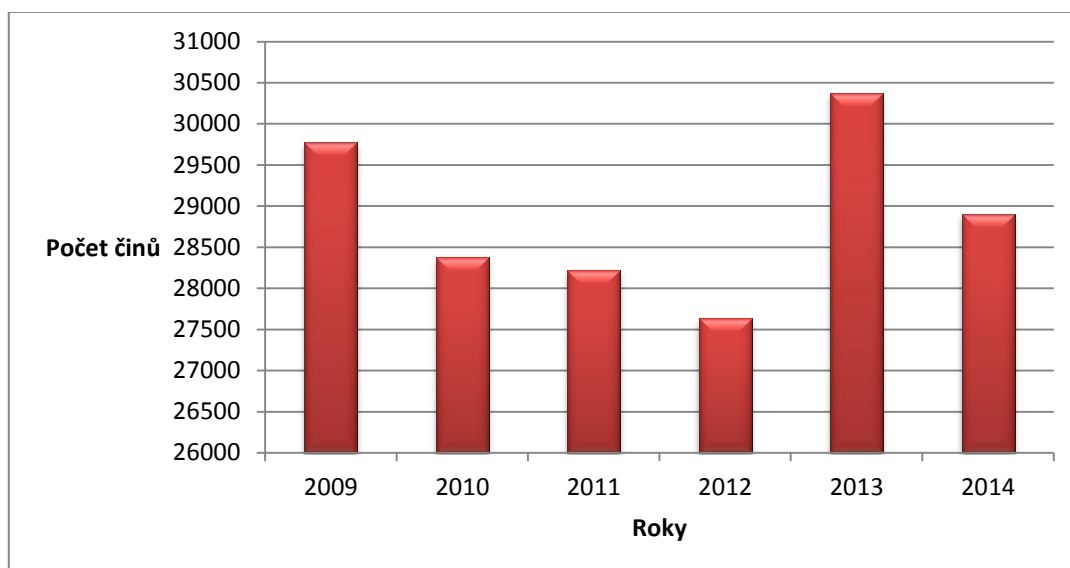
Jako další nástroj prevence proti vnitřnímu podvodnému jednání, vedoucí k minimalizaci účetních podvodů, je také vhodná motivace zaměstnanců nebo rozdělení pravomocí a odpovědnosti.

Společnost by se měla zaměřit na prevenci a na rizika podvodu především tehdy, když se zhoršuje ekonomická situace.

9.2. Kriminalita v České republice

Statistické ročenky kriminality za rok 2009 - 2014 byly zpracovány do grafů. Z těchto grafů vyšly překvapivé výsledky. Pro zajímavost může být uvedeno, že hospodářských trestných činů bylo za rok 2014 spácháno v České republice 28 902. Vývoj této problematiky zobrazuje následující graf.

Graf 2 - Hospodářské trestné činy celkem

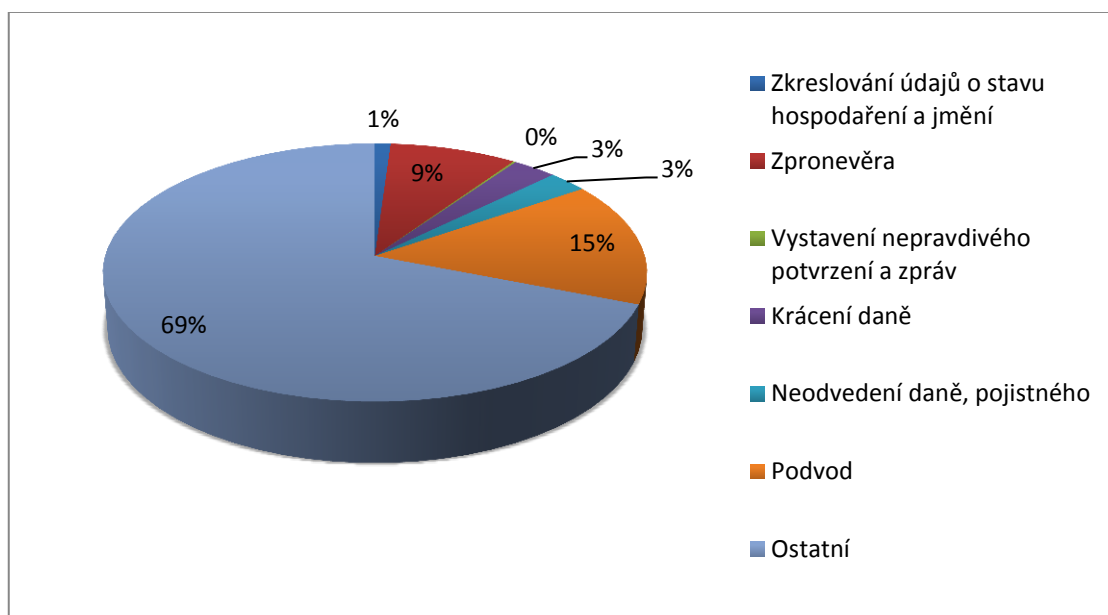

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat Ministerstva vnitra

Z grafu můžeme vyčíst, že nejvíce hospodářských trestných činů bylo spácháno v roce 2013 a naopak nejméně pouze o rok dříve. Současně tyto činy opět klesají. Proč tomu tak je? Podle mého názoru některým organizacím otevřely oči současné průzkumy společností, a tak se snaží podniknout kroky vedoucí k omezení této činnosti. Dále společnosti podpořilo přijetí zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, z kterého vyplývá hrozba pokut a dalších následků, vedoucí k zamezení podvodného jednání.

V následujícím grafu je zobrazen podíl podvodů, které byly popsány v této práci. Tento graf udává podíl podvodů na celkových hospodářských trestných činech za rok 2014. Můžeme vyčíst, že například vystavení nepravdivého potvrzení a zpráv je zanedbatelné v porovnání s dalšími činy. Naopak zpronevěra je velmi častá. Mezi ostatní případy patří: zneužití informací v obchodním styku, zvýhodnění věřitele, úplatkářství, nesplnění oznámení povinnost v daňovém řízení aj.

Graf 3 - Podíl uvedených podvodů na celkových hospodářských činech

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat Ministerstva vnitra

9.3. Případy v České republice

Do své bakalářské práce, která souvisí s účetními podvody, jsem se rozhodla zahrnout praktické příklady, kdy se podvodné jednání zjistilo a nebylo zatajeno.

Účetní si z firemních plateb „odkláněl“ peníze, přišel si na pět milionů

Březen 2015 – Účetní vytvářel hromadné příkazy k úhradě firmám, kterým zpracovával účetnictví. Tyto příkazy k úhradě vypadaly například jako doplatky nebo platby sociálního pojištění. Tato osoba tak získala více než 5 milionů korun. Za odhalené podvody hrozí účetnímu odnětí svobody na pět až deset let. (Kamenský, 2015)

Účetní skandál v Tesco v České republice

Březen 2015 – Internetový portál novinky.cz informoval o problému v české pobočce Tesca, která se potýká s účetním skandálem. Informace ukazují, že došlo k obrovskému propadu tržeb řetězce. Podle výroční zprávy je záporný výsledek hospodaření ovlivněn především navýšením opravné položky k dlouhodobému majetku ve výši 4,362 miliardy korun. Kdyby se daná opravná položka nezapočítala, Tesco v České republice by bylo nadále ziskové. Jedná se o významnou účetní chybu. (Česká tisková kancelář, 2015)

NKÚ odhalil v účetnictví Úřadu práce formální chyby za zhruba 38 miliard

Březen 2015 – V účetní závěrce Úřadu práce vznikly nesprávnosti týkající se opravy výnosů minulých účetních období. Podle zjištění Nejvyššího kontrolního úřadu došlo k formální chybě za 37,6 miliardy. Dále tento úřad zahrnoval do přehledu o peněžních tocích operace, které tam nepatřily. Nejvyšší kontrolní úřad zjistil řadu dalších chyb a prověřoval dokonce, zda Úřad práce postupoval v souladu s příslušnými právními předpisy. Úřad práce přislíbil, že přijme potřebná nápravná opatření. (Venturová, 2015)

Činnost speciální jednotky

Březen 2015 – Po zásahu speciální jednotky pro boj proti daňovým únikům bylo nově obviněno 29 osob z trestného činu zkrácení daně, poplatku a jiné povinné platby. Některé osoby nakoupili či založili společnosti za účelem získání nadměrných odpočtů DPH. Tyto firmy nevykonávaly žádnou činnost, ale podávaly smyšlená daňová přiznání. Účastníci jsou ve vazbě. (Česká tisková kancelář, 2015)

Účetní obce nakradla takřka dva miliony

Únor 2015 – Policisté vyšetřují zpronevěru účetní z obce na Bruntálsku. Za devět let si nakradla téměř dva miliony a jako důvod uvedla špatné rodinné finanční poměry. Zpronevěru odhalila kontrola nařízená vedením obce. Účetní peníze získala na základě fiktivních mzdových listů, ponechání přeplatku za vodné a výtěžku z obecního plesu. Této ženě hrozí vězení od dvou do osmi let. (Gadzbyl, 2015)

Exšéf OP Prostějov dostal za zpronevěru 26,3 milionů pět let vězení

Únor 2015 – Brněnský krajský soud potrestal bývalého generálního ředitele zkrachovalé společnosti OP Prostějov za zpronevěru 26,3 miliony korun pěti lety vězení s ostrahou. Peníze byly vyplaceny v letech 2004 až 2008. Ze svých pravomocí stanovil podmínky pro vyplácení odměn sobě i dalším členům vedení firmy. (Česká tisková kancelář, 2015)

Účetní obrala firmy o miliony, platila z nich i dovolené známým

Únor 2014 – server idnes.cz informoval o zpronevěře bývalé jednatelky a zároveň účetní dvou spřízněných firem. Zmíněná žena zpronevěřila přibližně 13,5 milionu korun. Účetní využívala finanční prostředky mimo jiné i pro placení zájezdů pro své blízké. Trestnou činnost zakrývala vytvářením falešných bankovních výpisů. V případě prokázání viny zde hrozil trest odnětí svobody až na deset let. (Šlauf, 2014)

Účetní zpronevěřila firmě miliony

Květen 2013 – Na své konto převáděla účetní peníze více než dva roky. Během své práce pro společnost se jí podařilo získat více než dva a půl milionu korun. Za zpronevěru hrozí až osm let vězení. Podvodnou činnost prováděla tak, že při placení faktur za nakoupené zboží či služby si poukázala částku i na svůj účet. Nesrovnalosti v účetnictví odhalila až nová účetní při kontrole. (Vyroubalová, 2013)

Chtěli okrást stát o desítky milionů

Květen 2011 – Útvar odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování zadržel 14 osob v souvislosti s krácením daní, dotačními podvody aj. Tyto osoby řídili společnosti, do jejichž statutárních orgánů byly dosazovány nastrčené osoby. Podvody se týkali vystavování faktur na různé druhy zboží s nízkou nákupní hodnotou. Zboží následně prodali prostřednictvím nastrčených společností do zahraničí s nárokem na vysoký odpočet daně z přidané hodnoty. Tímto jednáním způsobili škodu ve výši nejméně 80 milionů korun. Dále se podvodníci snažili o získání dotací ze strukturálních fondů EU. Finanční prostředky chtěli rozdělit mezi hlavní organizátory trestné činnosti. Tento způsob jim měl přinést až 60 milionů korun. Všem podvodníkům hrozil trest odnětí svobody až na 10 let. (Skřepek, 2011)

Poznámka:

Uvedené příklady pouze potvrzují provedené průzkumy účetních podvodů. Nejčastějším podvodem je zpronevěra. Případy dokazují, že ve spoustě společností je slabá prevence vzniku podvodů a zdůrazňují slabá místa. Tyto informace by měly každý podnik upozornit na možná rizika a poskytnout tak možnost bránit se. Případy ukazují zlepšující se systém dopadů. Osobám, které způsobí účetní podvod, hrozí odnětí svobody i na 10 let.

9.4. Účetní chyby

Účetní, je obyčejný člověk jako kdokoliv jiný, a proto se ve své práci může dopustit různých chyb, omylů nebo nedostatků, které musí včas odstranit v účetních záznamech. V každém účetnictví, i u sebelepšího účetního lze nalézt chybu, proto je hlavním cílem každého takového pracovníka chyby omezit.

Důvody vzniku chyb

Podle nastudované literatury a mnoha odborných článků jsem vyšla z následujících příčin výskytu účetních chyb:

- neznalosti účetního nebo ze špatné aplikace zákona
- nedbalosti
- účetní nemá k dispozici všechny informace
- nesprávně nastavený účetní program

Chyby zapříčené uvedenými příčinami vznikají neúmyslným způsobem. Existují i chyby úmyslné, což se považuje za podvod. Tato problematika byla analyzována v přechozí části.

9.4.1. Nejčastější chyby

Z nastudované literatury a provedených průzkumů vyplývá, že správci daně se nejčastěji setkávají s chybami v účtování nákladů a výnosů v páté a šesté účtové třídě. Běžný účetní se s chybou setkává v jakékoliv účtové třídě.

S jakými nejčastějšími chybami jste se setkali?

Nejčastější chyby se týkají časového rozlišení, zaměňování oprav a technického zhodnocení, zaměňování daňově uznatelných a neuznatelných nákladů a výnosů.

Chyba v účetnictví může také ovlivnit základ daně. Tato chyba ovšem může být záměrná, aby vedla ke snížení základu daně. Takovou chybu můžeme opravit buď přímo v účetním období, kterého se to týká, nebo bude opravena až v dalším roce. Ne každá chyba ovšem ovlivňuje základ daně, jedná se například o chybně nebo vůbec netvořené účetní opravné položky k různým typům majetku či nevytvořené účetní rezervy.

Kdyby za účetní chyby neexistovaly sankce, tak by nikdo neúčtoval tak jak má. Proto mají sankce motivující účinek k dodržování stanovených pravidel.

DLOUHODOBÝ MAJETEK

Nejčastější chyby u dlouhodobého majetku se týkají ocenění.

Dlouhodobý majetek můžeme oceňovat:

- Pořizovací cenou
- Reprodukční pořizovací cenou
- Ocenění vlastními náklady

Pořizovací cena

Součástí pořizovací ceny mohou být náklady související s pořízením, především:

- Přepravné
- Provize
- Clo
- Pojistné
- Montáž, aj.

Naopak součástí pořizovací ceny nejsou:

- Úroky z úvěru poskytnuté na pořízení
- Smluvní pokuty a úroky z prodlení
- Výdaje na školení pracovníků
- Oprava a údržba
- Kurzové rozdíly aj.

Účetní jednotky do pořizovací ceny zahrnují velmi často tyto položky, což je chyba. Pokud se účetní jednotka dopustí chyby v ocenění majetku, porušuje tím zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Taková chyba může vést k určitým sankcím, které stanoví určitý kontrolní orgán podle zákona.

Příklad: Firma Švadlenka s.r.o. se zabývá šitím pánského a dámského oblečení. V oblasti dlouhodobého majetku byly v roce 2014 tyto účetní případy:

Tabulka 1 - Pořízení dlouhodobého majetku

		Částka	MD	DAL
a)	FAP – nákup vyšivacího stroje	100 000 Kč	042.1	321
	DPH 21%	21 000 Kč	343	321
b)	FAP – provize za zprostředkování nákupu vyšivacího stroje	1 000 Kč	042.1	321
c)	FAP – montáž vyšivacího stroje	2 500 Kč	042.1	321
	DPH 21%	525 Kč	343	321
d)	VPD – nákup pokladny	40 000 Kč	042.2	321
e)	VPD – přeprava pokladny	1 000 Kč	042.2	321
f)	FAP – školení pracovníků na používání vyšivacího stroje	5 000 Kč	518	321
	Protokoly o převzetí:			
	1. Vyšivací stroj	103 500 Kč	022.1	042.1
	2. Pokladna	41 000 Kč	022.2	042.2

Zdroj: vlastní zpracování

V uvedené příkladu je vidět, že školení pracovníků nenavýšuje pořizovací cenu. Kdyby se školení pracovníků zaúčtovalo na účet 042 – Pořízení dlouhodobého hmotného majetku, došlo by k nesprávně vedenému účetnictví. Taková chyba by ovlivnila výši pořizovací ceny, následně by to vedlo ke špatné výši odpisů a nakonec k nesprávnému stanovení výsledku hospodaření, případně daňovému základu. Stanovení nesprávné pořizovací ovlivní také rozvahu.

Vlastními náklady

Ocenění vlastními náklady se týká přímých i nepřímých nákladů vynaložených na vytvoření majetku. Mezi tyto náklady patří spotřeba materiálu, spotřeba energie, odpisy majetku, ale i mzdy zaměstnanců aj.

Reprodukční pořizovací cenou

Toto ocenění se používá u bezúplatného nabytí majetku. Jedná se například o dary nebo dědictví.

ODPISY DLOUHODOBÉHO MAJETKU

Pokud se stanoví špatná výše pořizovací ceny, vede to ke špatnému výpočtu odpisů. Nesprávná výše odpisů má dopad na výsledek hospodaření, rozvahu, výkaz zisku a ztrát a cash flow.

Další chybou mohou být uplatněné účetní a daňové odpisy. Účetní odpisy ovlivňují výsledek hospodaření a daňové odpisy slouží pro zjištění daňového základu. Z toho vyplývá stanovení chybného základu daně.

TECHNICKÉ ZHODNOCENÍ

Technické zhodnocení zvyšuje vstupní cenu majetku, tudíž se mění výše daňových odpisů a ovlivňuje to základ daně.

Velmi častá chyba nastává v rozhodování, zda se jedná o opravu dlouhodobého majetku nebo o technické zhodnocení. Oprava se účtuje přímo do nákladů, ale technické zhodnocení se dostává do nákladů postupně, prostřednictvím odpisů.

Další problém u technického zhodnocení je částka. Hodnota, která u jednotlivého majetku nepřekročí za účetní období limit 40 000 Kč, se nezahrnuje do dlouhodobého majetku, ale účtuje se přímo do nákladů. Jedná se o účty 548 – Ostatní provozní náklady (u hmotného majetku) nebo 518 – Ostatní služby (u nehmotného majetku).

Příklad:

Účetní jednotka má v majetku administrativní budovu. V roce 2013 nechali položit do několika místností plovoucí podlahu za 27 000 Kč a další úpravy se neuskutečnily. V roce 2014 byly provedeny jisté stavební práce, jejichž celková hodnota byla 428 000 Kč.

Tabulka 2 - Chybné účtování

		MD	DAL
a)	Plovoucí podlaha	511	321 (221)
b)	Stavební práce	511	321 (221)

Zdroj: vlastní zpracování

V tomto případě je špatně pochopen účetní případ. Účetní jednotka položky zaúčtovala na účet 511 – Opravy a udržování. Opravou se odstraňuje opotřebení, aby se majetek uvedl do původního stavu. Údržbou se zpomaluje fyzické opotřebení. V obou případech se jedná o daňově uznatelné náklady. Ze zadání je zřejmé, že se jedná o rekonstrukci a modernizaci majetku, což znamená technické zhodnocení majetku.

Řešení:

- a) V roce 2013 se jedná o technické zhodnocení do 40 000 Kč.
- b) V roce 2014 se jedná o technické zhodnocení nad 40 000 Kč.

Kdyby se tyto úpravy byly provedeny ve stejném roce, potom by se jednalo o technické zhodnocení v hodnotě 455 000 Kč.

Tabulka 3 - Technické zhodnocení

		MD	D
a)	Plovoucí podlaha	548	321 (221)
b)	Stavební práce	042, resp. 021	321 (221)

Zdroj: vlastní zpracování

Podnik se může sám rozhodnout, zda danou úpravu do 40 000 Kč zaúčtuje přímo do nákladů a sníží si tak základ daně, nebo se může v tomto případě rozhodnout, že o danou částku zvýší hodnotu budovy. Toto rozhodnutí musí být upraveno ve vnitropodnikové směrnici.

ZÁSoby

U zásob je to podobné jako u dlouhodobého majetku. Nejčastější chyba se týká právě ocenění. Zásoby mohou být oceněny:

- Pořizovací cenou = cena pořízení + náklady spojené s pořízením (jedná se například o přepravné, provize, pojistné, clo)
- Vlastními náklady – obsahují náklady přímé, případně i část nepřímých nákladů
- Reprodukční pořizovací cenou – na základě odborného odhadu

Další chybou týkající se zásob jsou poskytnuté zálohy. Zálohy na zásoby se správně účtují na účtech 151 – Poskytnuté zálohy na materiál, 152 – Poskytnuté zálohy na zvířata, 153 – Poskytnuté zálohy na zboží. Účetní jednotky ovšem provádějí účtování chybně a to na účet 314 – Poskytnuté zálohy. Chybou je také ocenění zásob při vyskladnění, ovšem nejčastější chybou v oblasti zásob je nedokončená výroba.

NEDOKONČENÁ VÝROBA

Tato položka je účtována do výnosů, a tak ovlivňuje hospodářský výsledek. V tomto případě nedochází jen k porušení účetních principů, ale také k daňovému úniku. Účetní jednotky většinou neúčtují o nedokončené výrobě, což je považováno za chybu. Některé společnosti naopak účtují o nedokončené výrobě, avšak v nesprávné výši.

ZÁVAZKY V CIZÍ MĚNĚ

Účetní jednotky musí vést účetnictví v peněžních jednotkách české měny. V dnešní době už spousta firem spolupracuje se zahraničními podniky, což vede k potřebě užití cizí měny. Cizí měna se ovšem vždy musí převést na českou měnu, pro přepočtení na českou měnu se používá denní směnný kurz ČNB. Vzhledem k časovému nesouladu dochází ke vzniku kurzových rozdílů, může to být vlivem kolísání kurzů, ale také chybou účetních. V tomto případě účetní chybují například v nesprávném přepočtu podle platného kurzu nebo nesprávně určují, zda se jedná o kurzový zisk či ztrátu. Tyto rozdíly ovlivňují hospodářský výsledek a jsou daňově účinné.

Příklad:

Podnik, neplátce DPH, nakupuje zboží od zahraničního dodavatele. Přijatá faktura je na částku 1 000 EUR, kurz dle platného kurzovního lístku ke dni uskutečnění účetního případu byl 27,41 Kč. Následovala úhrada zahraničnímu dodavateli, kurz 27 Kč/1 EUR.

Řešení:

Tabulka 4 - Závazky v cizí měně - chybné účtování

		Cizí měna	Kurz	Česká měna	MD	DAL
a)	FAP – nákup zboží	1 000 EUR	27,41	27 410 Kč	131	321
b)	VBÚ – úhrada dodavateli	1 000 EUR	27,41	27 410 Kč	321	221

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce je vidět, že účetní udělal chybu v určení správného kurzu, a tak nevznikl kurzový zisk/ ztráta. Při používání denního kurzu je nutno přepočítávat závazek v případě vzniku i v případě vypořádání. Tato chyba má dopad na hospodářský výsledek (daňově účinné).

Tabulka 5 - Závazky v cizí měně

		Cizí měna	Kurz	Česká měna	MD	DAL
a)	FAP – nákup zboží	1 000 EUR	27,41	27 410 Kč	131	321
b)	VBÚ – úhrada dodavateli	1 000 EUR	26,9	26 900 Kč	321	221
c)	Kurzový rozdíl			510 Kč	321	663

Zdroj: vlastní zpracování

OPRAVNÉ POLOŽKY

V této oblasti je často chybováno především v tom, že účetní jednotky netvoří opravné položky. Pokud nejsou opravné položky vytvořeny, dochází k nadhodnocení pohledávek. V tomto případě je nutné si dát také pozor na rozlišení zákonné opravné položky a účetní opravné položky.

Příklad:

V lednu 2013 byla vydaná faktura za poskytnuté služby v hodnotě 100 000 Kč.

K 31. 12. byla vytvořena opravná položka k pohledávce – 20% zákonná, 80% účetní. Za 3 měsíce – 01. 03. 2014 bylo zahájeno konkurzní řízení proti dlužníkovi, 01. 05. 2014 byl konkurz zrušen.

Tabulka 6 - Tvorba opravných položek

		Částka	MD	D
a)	Vydaná faktura za služby	100 000	311	602
b)	Tvorba opravné položky			
	- zákonná opravná položka	20 000	558	391
	- účetní opravná položka	80 000	559	391
c)	Zahájení konkurzu			
	- Zrušení účetní opravné položky	80 000	391	559
	- Dotvoření zákonné opravné položky	80 000	558	391
d)	Zrušení zákonné opravné položky	100 000	391	558
e)	Odpis pohledávky	100 000	546	311

Zdroj: vlastní zpracování

Je nutné správně rozlišit účetní a zákonné opravné položky. Účetní opravné položky se zahrnují do nákladu daňově neuznatelných, proto zvyšují základ daně. Při chybném stanovení účetní a zákonné opravné položky by také došlo k porušení zákona. Zákonné opravné položky mají dopad na zjištění základu daně z příjmů.

DOHADNÉ POLOŽKY

Opět je zde častou chybou, že účetní jednotky netvoří dohadné položky. Přitom je jejich povinnost tyto položky tvořit, pokud mají na konci účetního období nějaké pohledávky a závazky, jejichž výše není známa.

Příklad:

Účetní jednotce do konce roku 2013 nepřišla faktura za spotřebu energie, odhadovaná částka je 80 000 Kč. Také do konce roku 2013 neobdržela vyjádření od pojišťovny o výši pojistného plnění v případě havárie firemního automobilu, odhadovaná výše náhrady je 100 000 Kč.

Tabulka 7 - Dohadné položky

Rok 2013		Částka	MD	D
a)	Nevyfakturovaná spotřeba energie	80 000 Kč	502	389
b)	Odhadovaná výše pojistného	100 000 Kč	388	648

Zdroj: vlastní zpracování

Přechozí tabulka ukazuje, jak má vypadat správné účtování dohadných položek. Pokud o nich účetní jednotka neúčtuje, nepodává věrný a poctivý obraz účetnictví. Tím porušuje zákon o účetnictví, tvořila by se nepoctivá účetní závěrka a výsledek hospodaření by nebyl stanoven ve správné výši.

ČASOVÉ ROZLIŠENÍ

Časové rozlišení je nástroj pro správné rozdělení nákladů a výnosů do účetního období, s kterým věcně a časově souvisejí. Nejčastější chyby vyplývající z časového rozlišení je problém uvědomit si rozdíl mezi výdaji a náklady, příjmy a výnosy.

Tabulka 8 - Časové rozlišení

Účet	Běžné období	Příští období
381 – Náklady příštích období	Výdaj	Náklad
382 – Komplexní náklady příštích období	Výdaj	Náklad
383 – Výdaje příštích období	Náklad	Výdaj
384 – Výnosy příštích období	Příjem	Výnos
385 – Příjmy příštích období	Výnos	Příjem

Zdroj: vlastní zpracování

REZERVY

Rezervy podnik vytváří pro nějaké budoucí výdaje. Rozlišujeme rezervy účetní a daňové, v čemž se nejčastěji chybuje.

Účetní rezervy neovlivní základ daně a týkají se závazků, rezervy na daň z příjmů aj. V následující je zobrazena správné účtování účetní rezervy.

Tabulka 9 - Účtování rezerv

	MD	D
Tvorba ostatních rezerv	554	459
Zrušení ostatních rezerv	459	554

Zdroj: vlastní zpracování

Mezi daňové rezervy patří například rezervy na opravy hmotného majetku, rezervy na péstební činnost a rezervy na odbahnění rybníka. Tato rezerva ovlivňuje správné stanovení základu daně z příjmů.

NÁKLADY A VÝNOSY

Problematika účtování nákladů a výnosů vede především k určení daňových a nedaňových nákladů a výnosů.

Účetní jednotky by se měly zaměřit především na tyto účty:

- 511 – Opravy a udržování, 518 – Ostatní služby – nutno rozlišovat, co je technické zhodnocení a co není
- 512 – Cestovné – zda se účtuje podle účinných předpisů a nesnaží se zaměstnanec zfalšovat doklady
- 544 – Smluvní pokuty a úroky z prodlení – jedná se o daňově uznatelný náklad, až jsou zaplacené
- 644 – Smluvní pokuty a úroky z prodlení – daňově uznatelné jsou pouze zaplacené pokuty

9.4.2. Odstranění chyb

Jakákoliv chyba musí být opravena, jakmile se na ni přijde. Z opravy musí být snadno zjištěno, kdo ji provedl, kdy tak učinil a jaká změna vznikla.

1. Dodatečný účetní zápis
2. Částečné storno
3. Úplné storno
4. Záporné storno

Další metody oprav byly uvedeny v literární rešerši. V této části jsou uvedeny příklady pouze některých metod.

Opravy v běžném účetním období

Příklad úplného storna:

Účetní měla zaúčtovat předpis cestovného při vyúčtování pracovní cesty zaměstnance ve výši 350 Kč. Použila špatnou částku a nesprávný účet.

Tabulka 10 - Úplné storno

	Částka	MD	D
Předpis cestovného – původní doklad	120 Kč	521	335
Storno chybného zápisu	-120 Kč	521	335
Předpis cestovného – nový doklad	350	512	335

Zdroj: vlastní zpracování

Tento způsob opravy se používá, když byl účetní zápis proveden na nesprávných účtech. Umožňuje zrušení původního zápisu.

Příklad dodatečného účetního zápisu:

Tabulka 11 - Dodatečný účetní zápis

	Částka	MD	D
Předpis cestovného – původní zápis	230 Kč	512	335
Předpis cestovného – dodatečný zápis	120 Kč	512	335

Zdroj: vlastní zpracování

Tato oprava může být použita, jestliže byla zapsána nižší částka na správné účty.

9.4.3. Prevence a následky

Vždy je lepší každému vzniku chyb předcházet, proto je důležitá prevence, která je méně nákladná než odstraňování způsobených chyb. Prevence správného vedení účetnictví spočívá především v technice prevence a ve vědomostech. Důležité jsou také vnitropodnikové směrnice, které stanoví pravidla pro oběh účetních dokladů, což vede ke snižování ztrát dokladů a následným nesprávnostem. V každé účetní jednotce vnitřní kontrolní systém existuje, i když v této jednotce nejsou aplikovány funkce interního auditu nebo zde není povinnost ověřovat účetní závěrku externí auditorem. Určitou prevencí proti chybnému účetnictví je také správně sestavený účtový rozvrh a přehledné rozdělení syntetických účtů a analytické evidence.

Za chyby způsobené v účetnictví zodpovídá vždy podnikatelský subjekt. Každý podnikatelský subjekt může předcházet následkům chyb pojištěním profesní odpovědnosti. Toto pojištění může uzavřít zaměstnanec firmy i účetní firmy, které účetnictví spravují. Podnikatelé se můžou bránit také kvalitní smlouvou s dodatkem o odpovědnosti za způsobené chyby. Například, pokud dojde k finanční ztrátě na základě chyby způsobené účetním, může mít podnikatel možnost požadovat náhradu od dané osoby.

9.5. Analýza účetních chyb

Tato část práce byla zpracována na základě komunikace s malými podniky. Bylo osloveno asi 35 organizací. Bohužel některé podniky odmítly diskutovat o problematice, týkající se účetních podvodů a účetních chyb. Další pracovníci v účetním oddělení se ve své praxi nesetkali s podvodem nebo s účetními chybami, což bylo velmi překvapivé. Proč tomu tak je? Podle mého názoru v menším podniku není tak snadné podvod spáchat, vše je hned zjištěno, nebo je zde zaveden lepší a pečlivější kontrolní systém. Nakonec se ozvaly se organizace, které se setkaly alespoň s účetními chybami.

Podle těchto organizací se účetní chyby v jejich praxi nejčastěji týkají úhrad a chybějících dokladů.

Mezi časté účetní chyby, se kterými se běžně setkávají, jsou:

Mylné platby:

S mylnou platbou se podle mého názoru setká každý účetní, jen ne každý je ochotný to přiznat. Jedná se například o přijaté, případně vydané faktury, které byly zaplaceny 2krát. Jak takový problém organizace řeší? Většinou jsou takové platby automaticky vráceny ze strany dodavatele/odběratele. Pokud si takovou chybu dané subjekty neuvědomily, došlo k řešení například zasláním žádosti na vrácení.

Drobné nedoplatky (přeplatky) na daních, které vznikly zadáním chybného předčísle účtu Finančního úřadu (dále jen FÚ) při platbě. Taková chyba vznikne proto, že každý druh daně má své předčísle a snadno dojde k záměně například předčísle zálohové a srážkové daně. Pokud při záměně předčísle dojde k drobnému nedoplatku nebo přeplatku na dani, organizace to nejčastěji řeší písemnou žádostí o přeúčtování daně. Jedná-li se o nedoplatek, dojde k doplacení stanoveného nedoplatku daně, případně následuje penále. Naopak přeplatek daně může být řešen s pracovníky FÚ, kdy dojde k odečtení přeplatku z daňové povinnosti následujícího měsíce.

Dále se jedná i o přeplatky nebo nedoplatky sociálního a zdravotního pojištění. Jak k takové chybě může dojít? Většinou se tak stane pouhou záměnou čísel při platbě. Jako příklad může být uvedeno, že mělo být zaplaceno třeba 152 144 Kč, avšak nakonec bylo zaplaceno 152 414 Kč.

Chybějící konečná faktura k zaplacené zálohové faktuře:

Několik z tázaných organizací uvedlo, že k této chybě dochází především proto, že například u předplatného časopisů jsou konečné faktury zasílány až na vyžádání. Tento problém řeší zaúčtováním chybějící faktury k zálohové faktuře.

Dopady

Chyba v účetnictví takto malým podnikům nezpůsobí závratnou škodu, ale vždy to určitý dopad má. Většinou se jedná o finanční dopad. Podle průzkumu jsou škody vzniklé vyčíslením penále ze strany Finančního úřadu nebo Okresní správy sociálního zabezpečení za pozdní úhradu. Vyčíslené penále většinou nepřesáhly 2 000 Kč. Dopady účetních chyb na zaměstnance jsou různé. Ve většině případů musí zaměstnance hradit penále vyměřené státní institucí.

Jak byly zjištěny chyby:

Organizace uvádějí, že účetní chyby objevily při provádění inventarizace účtů. Přičemž na chyby přišel nejčastěji hlavní účetní. Občas na daný problém narazil sám zaměstnanec, který provedl chybu (například mylnou platbu).

Většina organizací se snaží účetním chybám předcházet stejně jako podvodům. Jak? Podle odpovědí vyšlo najevo, že se snaží o časté vnitřní kontroly, provádí interní účetní audity a především se snaží o nepřetržitou komunikaci mezi hlavní účetní, vedením společnosti a ostatními zaměstnanci, kteří zpracovávají účetní doklady a provádějí platby (účetní, mzdová účetní, sekretářka).

10. Diskuse

Na základě vlastních průzkumů a průzkumů auditorských společností PricewaterhouseCoopers, KPMG a Surveilligence jsem vypracovala praktickou část týkající se analýzy účetních chyb a účetních podvodů.

Boj proti účetním podvodům je nekonečný. Průzkumy ukazují, že počet těchto případů neustále roste. V České republice je účetnictví upraveno řadou zákonů, přesto se četnost podvodů podle celosvětových průzkumů zvýšila. V předchozích letech byla Česká republika v celosvětových průzkumech týkající se podvodů pod průměrem, v roce 2014 však došlo k výraznému zvýšení. Je těžké určit, proč tomu tak je. Můžeme se pouze dohadovat, zda za to mohou měnící se zákony, tlak vedení na zaměstnance, nebo nekvalitní vnitropodnikové směrnice.

Účetní podvody jsou velmi rozšířené po celém světě a objevují se v rozmanitých podobách. Na území České republiky jde především o zpronevěru aktiv, případně falšování finančních výkazů.

Nejen v této zemi, ale i v dalších podniky vykonávají podvodné jednání za účelem snížení daňové povinnosti. Úmyslně ničí účetní záznamy, vedou dvojí účetnictví nebo zahrnují fiktivní doklady do výpočtu základu daně.

Společnosti, které se rozhodnout bojovat s podvody, by měly především identifikovat riziko. Mezi činitele rizika podvodu patří události nebo okolnosti, které způsobují jistý nátlak ke spáchání podvodu. Správné řízení rizik může přispět k rychlejšímu zjištění podvodného jednání. Ke správnému řízení rizik pomůže především externí auditor.

Pravdou ale je, že spousta podvodů by mohla být rychle odhalena oznamováním zaměstnanců (tzv. whistleblowing). Ovšem kvůli nedostatečné ochraně oznamovatelů k tomu nedochází. V České republice se jedná o podnikání, kdy se v podstatě každý s každým zná, proto je nutné soustředit se na zabezpečení oznamovatele.

Dopady podvodů se netýkají pouze finanční ztráty. Velký vliv to má také na morálku a hodnoty společnosti. Proto je nutná prevence. Velmi důležitou a nápomocnou složkou prevence jsou kvalitní vnitřní kontrolní systémy. K potřebné kvalitě pomůže externí a interní auditor, informovanost zaměstnanců o podvodech aj.

Je nutné rozlišovat účetní podvod, vzniklý z vědomosti a účetní chybu, která vzniká naopak z nevědomosti a jiných příčin. Na základě rozhovorů s několika účetními jsem dospěla k závěru, že největší procento účetních chyb je způsobeno nedbalostí. S tímto názorem se ztotožňuji, neboť účetních chyb způsobených neznalostí se nevyskytuje velké množství. Účetní prochází neustálými kurzy, je potřeba sledovat nové vyhlášky a termíny.

Chyba je chápána jako právní úkon, který může porušit právní předpisy. Z takové chyby většinou vznikne daňový doměrek nebo zákonná sankce.

Jedním z důvodů, proč vzniká chyba, může být nedostatek informací. Tyto problémy vznikají proto, že účetní jednotka zpracovává účetní operace pouze na základě faktur a nemá k dispozici všechny potřebné informace. To může vést k nesprávnému posouzení dokladů dané operace.

Dopady chyb jsou různé. Většina chyb ovlivňuje výsledek hospodaření, což může následně vést k chybnému stanovení základu daně. Některé chyby ovlivňují více účetních dokumentů jako je rozvaha, výkaz zisků a ztráty, aj. Za způsobené chyby je udělena sankce. Sankce může být stanovena ze strany státu, nebo ze strany zaměstnavatele.

Na závěr bych doporučila, zaměřit se především na aktualizaci vnitropodnikových směrnic. Kvalitními vnitropodnikovými směrnicemi dle platných zákonů mohou organizace lépe předcházet účetním podvodům i chybám.

11. Závěr

Účetnictví nám poskytuje důležité a nezastupitelné údaje, proto musí mít určitou kvalitu. Nastavení této kvality záleží na účetní jednotce. Informace z této práce by měly každé organizaci pomoci k dalším krokům proti podvodům i chybám.

Cílem práce bylo především analyzovat nejznámější chyby a podvody. Věřím, že tyto výsledky upozorní na možné chyby v preventivních systémech a dojde k úspoře času při hledání chyb a podvodů. Všem firmám bych doporučila, ať se zaměří především na nedostatečné nebo dokonce chybějící kontroly a na možná spiknutí mezi zaměstnanci. Důležitá je spolupráce s externím auditorem. Je nutné mu poskytnout veškeré informace o společnosti, možných problémech a podezření. Jen tak může kvalitně zvážit riziko podvodu. Přesto zde zůstává riziko, že ne všechny nesprávnosti budou odhaleny externím auditorem, proto jsou důležité i ostatní kontroly společnosti.

Nezbytné je také rozdělit pravomoci mezi více osob, aby bylo těžší spáchat podvod. Dalším problémem v České republice je také pasivní přístup podniků na zamezení podvodů. Každá organizace by se měla zaměřit především na vzdělávání svých zaměstnanců a managementu v oblasti podvodů. Podniky by se měly snažit o budování důvěry mezi nadřízenými a podřízenými.

Bohužel z provedené analýzy vyplývá, že za podvody a nepozornost účetních, může jistou mírou i systém pro vymáhání a potrestání. Soudní procesy jsou v České republice zdoluhavé, nepřehledné a vyšetřovatelé nemají dostatečné pravomoci a to i přesto, že Česká republika přijala zákon o trestní odpovědnosti právnických osob. Přesto z uvedených příkladů, které se staly na tomto území, můžeme říci, že náš právní řád není k těmto skutečnostem tolerantní jak si všichni myslí. Tresty jsou vysoké.

Oblastí, ve kterých může dojít ke vzniku účetních chyb je velké množství. V současnosti je pro účetní jednotky jedním z problémů změna právního systému. Základem pro prevenci účetních chyb jsou především srozumitelné předpisy, podle kterých je účetnictví vedeno a kvalitní vnitřní směrnice. Ze zjištěných skutečností je zřejmé, že chyby vznikají nejen z nepozornosti účetních, ale také kvůli nedostatečným informacím. Tyto nedostatky se v dnešní době dají snadno napravit. Pro přenos informací začínají podniky používat tzv. cloudy. Využívání této novinky přispěje ke zlepšení spolupráce, informace jsou snadno a rychle sdílené a především účetní má okamžitě všechny potřebné dokumenty.

Není snadné navrhnout vhodná řešení těchto problémů. Myslím, že je důležitější poukázat na možná zlepšení v určitých místech. Přesto věřím, že tato práce pomůže upozornit na problematická místa a přispěje k větší pozornosti na účetní podvody a chyby.

12. Summary

Nowadays accounting belongs to one of the most important and most frequently used economic disciplines. Information that we find in the accounts books and final accounts, strongly influence decisions of companies, governments and other users. So accounting should provide a correct overview of the reality but it is not always the case. This means that accounts may be tampered with in some way.

This thesis has three aims. One of aim this work is to least partly contribute to elimination of these problems because the information that we obtain from the accounting we also use in practice. Next to process different kinds of accounting errors. The last aim is to determine which frauds are the most often occurring in the Czech Republic and how to avoid such accounting fraud. I evaluate possible ways of detection and prevention of accounting fraud. This thesis is based, first and foremost, on the opinions of auditors.

The theoretical part deals with the definition of accounting fraud and recurring frauds in the Czech Republic. The information about accounting errors, their formation and types of frauds are discussed in this part. The practical part dealing with accounting fraud is based on experience and the surveys of audit firms and statistic data from the Ministry of Justice. This paper doesn't focus on a specific company but it is based on specific cases that happened in the Czech Republic.

I provide useful options for detection and prevention of accounting fraud and errors. Prevention is the most effective method of protection against fraud. The objective of prevention is to identify indications of weaknesses within a company's control system and in the way its internal controls are executed. The basis for true accounting are especially clear and comprehensive rules.

I believe that the work might have particular benefits, especially in the clarification and comparison of accounting fraud and accounting errors.

Key words: accounting fraud, accounting errors, detection, prevention

13. Seznam použitých zdrojů

- [1] Dušek, J. (2001). *Chyby a kontroly v účetnictví*. Praha: Grada Publishing.
- [2] Dušek, J. (2011). *Jak se vyhnout chybám v účetnictví*. Praha: Grada.
- [3] Jones, M., J. (2011). *Creative accounting, fraud and international accounting scandals*. Chichester: John Wiley & Sons.
- [4] Kovanicová, D. (2005). *Finanční účetnictví: světový koncept, IFRS/IAS*. Praha: Polygon
- [5] Kovanicová, D. (2012). *Abeceda účetních znalostí pro každého*. Praha: Polygon.
- [6] Molín, J. (2011). *Protiprávní jednání z pohledu profesní odpovědnosti auditorů, daňových poradců a účetních*. Praha: Wolters Kluwer.
- [7] Müllerová, L. (2013). *Auditing pro manažery aneb proč a jak se ověřuje účetní závěrka*. Praha: Wolters Kluwer.
- [8] Pém, A. (2009). *Forenzní vyšetřování a hospodářská kriminalita*.
- [9] Pilařová, I. (2008). *Účetní a daňové problémy právnických osob v praxi*. Praha: Grada Publishing.
- [10] Ryneš, P. (2014). *Podvojně účetnictví a účetní závěrka 2014*. Anag.
- [11] Schiffer, V. (2008). *Aktuality z vedení a kontroly účetnictví*. Praha: Linde Praha a.s.
- [12] Schiffer, V. (2010). *Správně vedené účetnictví – metodika pro účetní, odpovědi na nejčastější otázky, účetní chyby a jejich řešení*. Praha: Wolters Kluwer ČR.
- [13] Šámal, P., Púry, F., Sotolář, A., Štenglová, I. (2001). *Podnikání a ekonomická kriminalita v České republice*. Praha: C.H.Beck.
- [14] Volkánová, Z. (2014). *Podvody v účetnictví. Jak se jim bránit*. Praha: Linde Praha a.s.
- [15] Wells, J. T. (2005). *Principles of fraud examination*, New Jersey: John Wiley & Sons.

Legislativní předpisy

- [16] Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví,
- [17] Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.
- [18] Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích.

Internetové zdroje

- [19] Hula, J. (2009). *Metodická směrnice firmy audit účetnictví, s.r.o.* Dostupné z <http://www.auditucetnictvi.cz/web/smernice/Nejcastejsi%20chyby%20zjistene%20pri%20audit%20ucetnich%20zaverek.pdf>
- [20] Komora auditorů. (2005). *Postup auditorů při posuzování možných podvodů při auditu účetní závěrky.* Dostupné z http://www.kacr.cz/data/pdf/auditorske_standardy/ISA240.pdf
- [21] Komora certifikovaných účetních. (2015). *Čím dál víc podnikatelů žádá své účetní o manipulaci účetnictví.* Dostupné z http://www.komora-ucetnich.cz/cze/informace-komory/media/media_zpravy
- [22] Policie ČR. (2015). *Statistické přehledy kriminality.* Dostupné z <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>
- [23] PricewaterhouseCoopers. (2015). *Celosvětový průzkum hospodářské kriminality 2014 - zpráva pro ČR.* Dostupné z <http://www.pwc.com/cz/cs/hospodarska-kriminalita/index.jhtml>

Články

- [24] KMOCH, Štěpán. *Oprava chyb minulých v účetní závěrce. Účetnictví v praxi.* 2014, č. 1

Elektronické články

- [25] Česká tisková kancelář. (2015). *Kobra zabránila únikům za 1,7 miliardy korun.* Dostupné z <http://www.novinky.cz/krimi/363381-kobra-zabranila-unikum-za-1-7-miliardy-korun.html>
- [26] Česká tisková kancelář. (2015). *Tesco má v Česku ztrátu čtyři miliardy.* Dostupné z <http://www.novinky.cz/ekonomika/363372-tesco-ma-v-cesku-ztratu-ctyri-miliardy.html>

- [27] Gadzbyl, J. (2015). *Účetní obce nakradla takřka dva miliony. Nechala si i výtěžek z plesu.* Dostupné z http://ostrava.idnes.cz/ucetni-obce-nakradla-takrka-dva-miliony-nechala-si-i-vytezek-z-plesu-1p7-/ostrava-zpravy.aspx?c=A150217_110320_ostrava-zpravy_jog
- [28] Kamenský, S. (2015) *Účetní si z firemních plateb „odkláněl“ peníze, přišel si na pět milionů.* Dostupné z http://olomouc.idnes.cz/ucetni-podvedl-firmy-o-pet-milionu-nechal-je-posilat-penize-na-svuj-ucet-1al-/olomouc-zpravy.aspx?c=A150320_135152_olomouc-zpravy_stk
- [29] Nejvyšší kontrolní úřad. (2012). *NKÚ zkontroloval závěrečný účet kapitoly MŠMT za rok 2011.* Dostupné z <http://www.nku.cz/cz/media/nku-zkontroloval-zaverecny-ucet-kapitoly-msmt-za-rok-2011-id6140>
- [30] Pilařová, I. (2011). *Daňové a účetní chyby a jejich opravy v podmínkách roku 2011.* Dostupné z <http://www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d35825v45521-danove-a-ucetni-chyby-a-jejich-opravy-v-podminkach-roku-2011/>
- [31] Skřeppek, R. (2011). *Podvodníci měli okrást stát o desítky milionů.* Dostupné z <http://www.policie.cz/clanek/informacni-servis-zpravodajstvi-zpravodajstvi-2011-podvodnici-meli-okrast-stat-o-desitky-milionu.aspx>
- [32] Šálek, V. (2015). *Exšéf OP Prostějov dostal za zpronevěru 26,3 mil. pět let vězení.* Dostupné z <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/exsef-op-prostejov-dostal-za-zproneveru-26-3-mil-pet-let-vezeni/1176863>
- [33] Šlauf, V. (2014). *Účetní obrala firmy o miliony, platila z nich i dovolené svým známým.* Dostupné z http://vary.idnes.cz/ucetni-firem-provozujicich-hotely-zproneverila-trinact-a-pul-milionu-korun-1so-/vary-zpravy.aspx?c=A140220_101227_vary-zpravy_slv

- [34] Venturová, J. (2014). *NKÚ odhalil v účetnictví Úřadu práce formální chyby za zhruba 38 miliard*. Dostupné z http://zpravy.idnes.cz/nku-odhalil-v-ucetnictvi-uradu-prace-nespravnosti-zhruba-38-miliard-1f5-/domaci.aspx?c=A150302_081040_domaci_jpl
- [35] Vyroubalová, M. (2013). *Účetní zpronevěřila firmě miliony. Peníze kradla už měsíc po nástupu*. Dostupné z http://zpravy.idnes.cz/ucetni-zproneverila-miliony-dir-/krimi.aspx?c=A130515_084300_vary-zpravy_mav

Seznam obrázků, grafů a tabulek

Obrázek 1 - Vazba mezi právními úkony, účetnictvím a daněmi.....	6
Obrázek 2 - Interní podvod - rozdělení do základních skupin.....	10
Obrázek 3 - Členění korupčního jednání	14
Graf 1 - Odhalení podvodů	36
Graf 2 - Hospodářské trestné činy celkem.....	40
Graf 3 - Podíl uvedených podvodů na celkových hospodářských činech	41
Tabulka 1 - Pořízení dlouhodobého majetku	46
Tabulka 2 - Chybné účtování.....	48
Tabulka 3 - Technické zhodnocení	48
Tabulka 4 - Závazky v cizí měně - chybné účtování	50
Tabulka 5 - Závazky v cizí měně.....	50
Tabulka 6 - Tvorba opravných položek	51
Tabulka 7 - Dohadné položky.....	52
Tabulka 8 - Časové rozlišení	52
Tabulka 9 - Účtování rezerv	53
Tabulka 10 - Úplné storno	54
Tabulka 11 - Dodatečný účetní zápis.....	55